

Helena Karvinen

LASTEN JOULUTAPAHTUMA
Osallisuutta ja ideointia palvelumuotoilun
menetelmin

Opinnäytetyö

sosionomi (ylempi AMK)

Kulttuurihyvinvoinnin koulutus

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	sosionomi (ylempi AMK)
Tekijä/Tekijät	Helena Karvinen
Työn nimi	Lasten joulutapahtuma Osallisuutta ja ideointia palvelumuotoilun menetelmin
Toimeksiantaja	Kouvolan kaupungin kulttuurikasvatuspalvelut
Vuosi	2023
Sivut	83 sivua, joista liitteitä 1 sivu
Työn ohjaaja(t)	Katariina Silvola

TIIVISTELMÄ

Lasten joulu -tapahtuma marraskuussa 2022 oli viikon mittainen erilaisten joulusten tapahtumien sarja, jonka ideoimiseen ja toteutukseen osallistettiin varhaiskasvatuksen lapsia ja aikuisia koko Kouvolan kaupungin alueelta. Tavoitteena oli Kouvolan varhaiskasvatuksessa olevien lasten sekä lapsiperheiden sidosryhmineen kulttuurillisen hyvinvoinnin ja osallisuuden lisääminen asuinpaikasta riippumatta. Esiintyjinä tapahtumissa olivat paikkakuntalaiset lapset, nuoret ja aikuiset, ja tapahtumapaikkoja oli eri puolilla Kouvola. Yhteistyökumppaneina ovat olleet muun muassa Kouvolan kaupungin kirjasto, Pohjois-Kymen musiikkiopisto, Kouvolan ja Kuusankosken musiikkiluokat ja Kouvolan Ydinkeskusta ry. Tapahtuma oli jaettu päiväkotien yksityisiin tapahtumiin sekä kaikille avoimiin tilaisuuksiin. Työn tilaajana oli Kouvolan kaupungin kulttuurin toimialan kulttuurikasvatuspalvelut.

Kehittämistyössä hyödynnettiin palvelumuotoilun prosessia ja menetelmiä. Joulutapahtuman sisältö synnytettiin yhteiskehittämällä Kouvolan varhaiskasvatuksen ja kulttuurikasvatusohjelma Pikku Lennokki -verkoston kulttuurikasvatusyhdyshenkilöiden avulla, ideointi- ja suunnittelupalavereissa. Kulttuuriyhdyshenkilöiden kautta järjestettiin lapsille osallisuus- ja ideointityöpajoja Kouvolan kaupungin varhaiskasvatusyksiköissä. Pikku lennokka -kulttuuriyhdyshenkilöt toteuttivat omissa varhaiskasvatusyksiköissään palvelumuotoilun yhteiskehittämisen ja taidelähtöisin menetelmin ideointi- ja kehitystyön ja raportoivat valmiit tuotokset. Myös muille kuin varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsiperheille tarjottiin mahdollisuus kokea yhteisöllinen joulutapahtuma tiedotamalla paikallislehdissä ja nettisivuilla kaikille avoimista joulutapahtumista. Yhteistyötä tehtiin myös erilaisten palvelutalojen ja yhdistysten kanssa ja lasten esityksiä vietiin heille, joilla tilaisuuksien saavutettavuus olisi muuten huono.

Tapahtuman järjestäminen aktivoi Pikku Lennokki -kulttuuriverkoston koronan jälkeen yhteistyöhön lasten kulttuurikasvatuksen parissa ja tuotti asiakaslähtöisen, yhteisöllisen joulutapahtuman. Samalla saatiin nostettua lasten ja heidän perheidensä kulttuurihyvinvointia ja osallisuutta sekä lisättyä varhaiskasvatuksen henkilökunnan työhyvinvointia lisääntyneen yhteistyön muodossa.

Asiasanat: varhaiskasvatus, kulttuurikasvatus, kulttuurihyvinvointi, osallisuus, palvelumuotoilu, taidelähtöiset menetelmät

Degree title	Master of Social services
Author (authors)	Helena Karvinen
Thesis title	The Lasten joulu event, participation and developing by service design methods
Commissioned by	Kouvolan kaupungin kulttuurikasvatuspalvelut
Time	2023
Pages	83 pages including 1 page of appendices
Supervisor	Katariina Silvola

ABSTRACT

The customer of the thesis was Kouvola City cultural services and the work was done as a development project for the children's cultural education in early childhood education and care. The development work was done by using service design and co-development methods. Involvement and ideation work shops were held in different units of early childhood education and care as well as in open early childhood education in Kouvola through the aid of Pikku Lennokki cultural contact persons. These contact persons executed workshops as well as ideation and improvement work in their own early childhood education units, after which they gave their outputs of the project.

The Lasten joulu event in November 2022 is a week-long series of different Christmas-themed events. Children and adults from early childhood education among the whole region of Kouvola city were included in the innovating, planning and execution of the event. The aim of the project was to enhance the cultural well-being and inclusion of children in early childhood education as well as their families. The performers of different events were local children youngsters and adults.

Cooperation partners have been for instance the central library of Kouvola, Pohjois-Kymen musiikkiopisto, music classes from Kouvola and Kuusankoski and Kouvolan Ydinkeskusta Ry.

The event has been distributed around Kouvola into private events for kindergartens and public events available for everyone. The public events were advertised on the internet and in the local newspapers.

Organizing the event activated Pikku Lennokki cooperation and produced a customer-oriented and communal event. With these measures it was also able to enhance the cultural well-being and participation of children and their families. At the same time the work well-being of early childhood educators increased due to increased cooperation.

Keywords: early childhood education, cultural education, cultural well-being, participation, service design, art-based methods

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
3	KEHITTÄMISTYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	8
4	VARHAISKASVATUS.....	11
4.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	12
4.2	Laaja-alainen osaaminen.....	13
4.3	Oppimisen alueet: ilmaisun monet muodot.....	14
4.4	Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma.....	16
5	KULTTUURIHYVINVOINTI.....	17
5.1	Lasten kulttuurikasvatus	19
5.2	Kouvolan kulttuuripalvelut.....	20
5.3	Pikku Lennokki.....	20
6	OSALLISUUS	21
6.1	Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa	24
6.2	Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa	28
6.3	Pienryhmätoiminta	29
6.4	Leikki	30
7	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT	30
7.1	Palvelumuotoilu	32
7.2	Tuplatimantti	33
7.3	Taidelähtöiset menetelmät.....	34
8	TAPAHTUMAN SUUNNITTELU	36
8.1	Menetelmien valinta.....	37
8.2	Pikku Lennokki -ideointi ja draamatyöpajat.....	38
8.2	Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti	41
8.3	Asiakasymmärryksen hankinta	41
8.4	Tuplatimantti	43

8.5	Konseptointi.....	45
9	TUTKIMUSKYSYMYKSET	45
10	PIKKU LENNOKKI -KULTTUURIYHDYSHENKILÖVERKOSTON AKTIVOIMINEN JOULUTAPAHTUMAN SUUNNITTELUUN	46
10.1	Pikku Lennokki -kulttuuriyhdysheikilöiden ideointityöpajat.....	47
10.2	Ensimmäinen Pikku Lennokki ideointityöpaja	48
10.3	Toinen Pikku Lennokki ideointityöpaja	49
10.4	Kolmas Pikku Lennokki ideointityöpaja.....	49
10.5	Neljäs Pikku Lennokki ideointityöpaja.....	50
10.6	Viides Pikku Lennokki ideointityöpaja	51
11	YHTEISTYÖKUMPPANIT JA TAPAHTUMAT	51
12	LASTEN JOULU -KONSEPTI.....	54
13	LASTEN JOULU -PILOTTI JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	58
13.1	Varhaiskasvatuksen sisäinen Lasten joulu -ohjelmisto	59
13.2	Lasten osallisuuden ja ideoinnin toteutuminen	61
13.3	Kaikille avoimet Lasten joulu -tapahtumat	67
13.4	Avoin varhaiskasvatus	69
13.5	Kouvolan kirjastot	69
13.6	Pohjois-Kymen Musiikkiopisto	71
13.7	Kouvolan Balettikoulu ja Satubaletti Pikku Balleriina	73
13.8	Muut yhteistyökumppanit	76
14	POHDINTA	77
	LÄHTEET	82

LIITTEET

Liite 1. Pikku Lennokki Draamatyöpaja

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aihe syntyi Kouvolan kulttuurikasvatuksen ja varhaiskasvatuksen halusta kehittää Kouvolan kaupungin varhaiskasvatuksessa olevien lasten sekä kaikkien kouvolaisten lapsiperheiden uusi, yhteinen joulutapahtuma. Parin hiljaisen koronavuoden jälkeen Kouvolan kulttuurikasvatuskoordinaattorilla oli tavoitteenaan aktivoida Kouvolan varhaiskasvatuksen lasten kulttuurikasvatusohjelma Pikku Lennokki kohottamaan lasten osallisuutta ja kulttuurihyvinvointia varhaiskasvatuksessa uuden joulutapahtuman avulla. Kehittämistyö käsittelee uuden Lasten joulu -tapahtuman palvelumuotoilun ja taidelähtöisin menetelmin tapahtuvaa yhteiskehittämistä ja toteuttamista Kouvolan kaupungin varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatusohjelma Pikku Lennokin kautta sekä kaikille suunnattujen tapahtumien yhteistyötahojen kanssa.

Ajankohtaisen kehittämistyön aiheesta tekee muun muassa lasten osallistaminen tapahtuman ideointiin, suunnitteluun ja toteutukseen alusta loppuun sekä ylisukupolvinen, kulttuurillinen kohtaaminen. Osallistaminen, osallisuus, eri sukupolvien saattaminen yhteen ja saavutettavuus ovat olleet esillä kuntien hyvinvointisuunnitelmissa ja niistä on määrätty laissa kuntien kulttuuritoiminnasta (8.2.2019/166).

Sanaa hyvinvointi käytetään usein silloin, kun halutaan kuvata ihmisten elämänlaatua kattavammin kuin terveyden, riittävän toimeentulon ja tyydyttävien ihmissuhteiden näkökulmasta. Hyvinvointi on hyvin yksilöllinen ja subjektiivinen kokemus, mutta se on pohjimmiltaan hyvin sosiaalinen ja riippuvainen rakennetusta ympäristöstä. Hyvinvoinnin muotoilulla tarkoitetaan ihmisten, yksilöiden elämänlaadun parantamista yhdistämällä erilaisia menetelmiä ja suunnittelukäytäntöjä yksilöiden, infrastruktuurin ja järjestelmien muutosten mahdollistamiseksi. (Keinonen ym. 2013,13.) Yhteissuunnittelulla saadaan myös yhteiskunnan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien äänet kuuluviin ja näkemykset huomioitua. YK:n yleissopimuksen (60/1991) mukaan jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi häntä itseään koskevissa asioissa oman ikä- ja kehitystasonsa huomioiden. Varhaiskasvatuksen vertaisryhmään kuulumisen

sekä kuulluksi ja nähdyksi tuleminen vahvistavat lapsen osallisuutta (Opetushallitus 2022).

Kun halutaan opettaa lapsille kaveritaitoja sekä tunnetaitoja ja tunteiden ilmaisua ovat taide- ja kulttuurilähtöiset menetelmät toimiva ja houkutteleva keino. Yhteisen taide- ja kulttuuritoiminnan avulla päästään osallisuuden ja yhteisöllisyyden ytimeen, jotka ovat merkittäviä hyvinvoinnin lisääjiä. (THL s.a.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) nostetaan esiin aikuisen aktiivinen asema lasten leikin mahdollistajana, rikastuttajana ja leikkiin osallistujana. Pikku Lennokki -työpajat antavat lapsille mahdollisuuden ilmaista itseään ja toiveitaan tapahtuman suunnittelun suhteen. Lastenkulttuuritoiminnan näkyväksi tekeminen oli myös tärkeä tavoite. Tapahtuman oli tarkoitus tavoittaa osallistujia myös varhaiskasvatuksen asiakasperheiden ulkopuolelta, yhteisöllisesti ja ylisukupolvisesti.

Myös varhaiskasvatuksen henkilöstölle Pikku Lennokki -kulttuuriyhdyshenkilöverkoston kautta tapahtuva yhteiskehittäminen on sekä ammatillisesti että työhyvinvoinnin kannalta merkittävää, sillä se tuo uusia ajatuksia, yhteisöllisyyttä ja vaihtelua arjen puurtamiseen yli varhaiskasvatusryhmä ja -yksikkö rajojen.

2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

Lasten joulu -tapahtuma luotiin yhteistyössä Kouvolan varhaiskasvatuksen ja kulttuuripalveluiden kanssa. Kehittämistyön ohjaajana työelämäpuolelta toimi kulttuurikasvatuskoordinaattori Jaana Vuorio-Palmumaa. Tutkimusluvan allekirjoitti varhaiskasvatuspäällikkö Helena Kuusisto. Keskustelu Kouvolan kaupungin kulttuurikasvatuskoordinaattori Jaana Vuorio-Palmumaan kanssa tammikuussa 2022 käynnisti kehittämistyön Kouvolan kulttuuripalveluille lasten joulutapahtuman muodossa. Kehittämistyössä tutkija pääsi kokeilemaan tapahtuman järjestäjän työtä itsenäisesti Jaana Vuorio-Palmumaan hyvällä taustatuella ja ohjeistuksella. Kehittämistyön tavoitteena oli osallistaa Kouvolan kaupungin varhaiskasvatusyksiköiden Pikku Lennokki -kulttuurikasvatusohjelman kulttuuriyhdyshenkilöt yhdessä päiväkotien lasten kanssa suunnittelemaan ja toteuttamaan Lasten Joulu -tapahtuma 26.11.- 4.12.2022.

Työn tavoitteena oli aktivoida koronan vuoksi hiljaiseloa viettänyt Pikku Lennokki -kulttuuriyhdyshenkilöiden verkostotoiminta ja samalla nostaa lasten kulttuurihyvinvointia ja osallisuutta Pikku Lennokki -ideointi- ja työpajojen avulla. Työpajoissa käytettiin taidelähtöisiä menetelmiä kuten esimerkiksi draamaa, musiikkia, kuvataidetta, runoja, näytelmiä ja tanssia, oman valinnan mukaan.

Suunnittelutyön edetessä hankittiin tärkeitä yhteistyökumppaneita laajentamaan tapahtumaa kaikille lapsiperheille avoimiksi tapahtumiksi ja rikastuttamaan viikon monipuolista ohjelmaa. Kirjaston lasten ja nuorten tiimi sekä Luukeva Kouvola -hankkeen tiimi antoivat hienon panoksensa kirjastojen Lasten joulu -viikon ohjelmistoon. Kouvolan Ydinkeskusta ry:n kanssa tehty yhteistyö mahdollisti Lasten joulun näyttävämmän avajaistapahtuman Manskillä lauantaina 26.11.22.

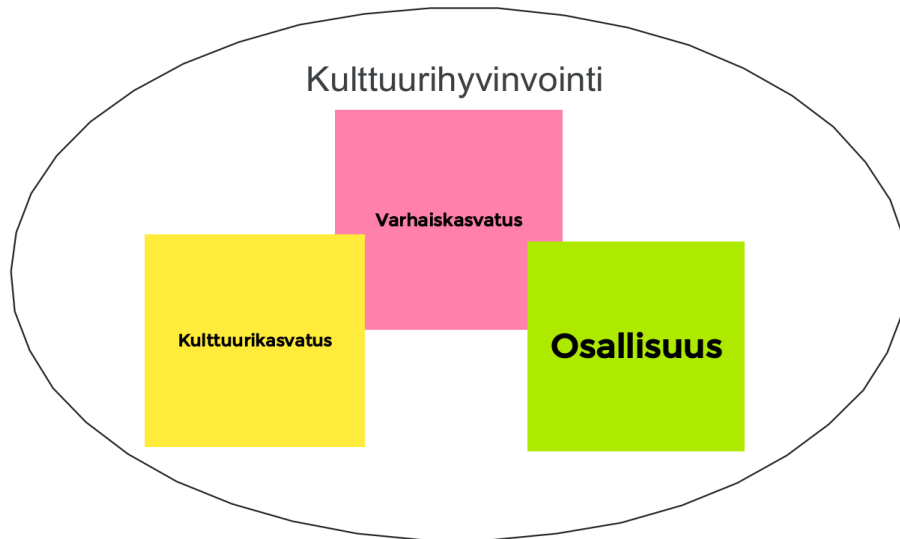
Yhteistyökumppaneiksi saatiin myös muun muassa Pohjois-Kymen musiikkiopisto, Kuusankosken ja Kouvolan musiikkiluokat, Satubaletti Pikku-Balleriina, Kouvolan Balettikoulu, kaikenikäisten kohtaamispaikka Pointti, Nuorten paja Nupa, Kymenlaakson perhekeskus, Kouvolan Mothers in Business -äidit ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Kehittämistyö tuotti Kouvolan kaupungille pilotin Lasten joulu -tapahtumasta, josta on tarkoitus tehdä jokavuotinen tapahtuma. Ylisukupolvinen, matalan kynnyksen tapahtuma on suunnattu kaikille kouvoolalaisille lapsiperheille sidostyöhön lisäämään kulttuurillista hyvinvointia ja osallisuutta.

3 KEHITTÄMISTYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Kuva 1. kuvaa kehittämistyön teoreettista viitekehystä joka sijoittuu kulttuurihyvinvointiin, varhaiskasvatukseen, kulttuurikasvatukseen ja lasten osallisuuteen varhaiskasvatuksessa. Kulttuurikasvatuksen avulla varhaiskasvatuksessa on mahdollista nostaa lasten kulttuurillista hyvinvointia sekä osallisuutta jokaisen lapsen yksilölliset ominaisuudet huomioiden. Myös lasten tunne-, vuorovaikutus- ja kaveritaitojen opettelussa luovat menetelmät antavat yksilöllisiä

keinoja ja tapoja lasten sisäisten tunteiden purkuun. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos s.a.)

Kuva 1. Kehittämistyön teoreettinen viitekehys

Kuten kuvasta 2. nähdään kehittämistyön toimintaympäristönä on varhaiskasvatus, jossa toteutetaan kulttuurihyvinvointia lisäävää kulttuurikasvatusta. Toimijoina ovat Kouvolan jokaisen varhaiskasvatustyöryhmän oma kulttuuriyhdistys ja sitä kautta kaikki kaupungin päiväkodit. Kulttuurikasvatus yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa mahdollistaa Pikku Lennokki -työryhmän toiminnan ja sitä kautta osallistavan tapahtuman suunnittelun. Tutkija ja kulttuurikasvatuskoordinaattori toimivat tapahtuman suunnitteluprosessin koordinoijina. Tutkija tekee projektista oman kehittämistyönsä.

Kuva 2. Kehittämistyön toimintaympäristö

Kuvasta 3. ilmenee kehittämistyön keskeiset käsitteet joita ovat kulttuurihyvinvointi, varhaiskasvatus, lasten kulttuurikasvatus, Kouvolan varhaiskasvatusikäisten lasten kulttuurikasvatusohjelma Pikku Lennokki, osallisuus, palvelumuotoilu ja taidelähtöiset menetelmät. Kehittämistyön teoreettinen viitekehys sijoittuu varhaiskasvatuksen ja kulttuurikasvatuksen kentille sekä lasten kulttuurihyvinvoinnin ja osallisuuden nostamiseen kulttuurikasvatuksen keinoin. Työn keskiössä ovat varhaiskasvatuksen asiakkaina olevat lapset ja heidän omat kulttuuriyhdyshenkilönsä ja varhaiskasvattajansa päiväkodissa. Kehittämistyön tavoitteena on Lasten joulu -tapahtuman suunnittelu ja lasten osallisuuden nostaminen prosessin aikana.

Kuva 3. Kehittämistyön keskeiset käsitteet

Varhaiskasvatuslaki ja opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 antavat raamit ja ohjaavat varhaiskasvatusta ja laki kuntien kulttuuritoiminnasta ohjailee kulttuurikasvatusta. Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ohjaavat myös Kouvolan oma varhaiskasvatussuunnitelma, päiväkotien oma varhaiskasvatussuunnitelma: Osuva, varhaiskasvatusryhmien ryhmävasu eli varhaiskasvatusryhmän koko lapsiryhmälle laadittu yhteinen varhaiskasvatussuunnitelma ja kasvattajien toimintasuunnitelma sekä lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa laaja-alaisen oppimisen Ilmaisun monet muodot ohjataan taito, taide- ja käsityön opetuksen sisältöä ja korostetaan eheytettyä oppimista (2022).

Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta säädetään kuntien velvollisuudesta edistää kaikenikäisten kuntalaistensa kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperinteitä. Lain tavoitteena on tukea ihmisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan sekä kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokemiseen sekä edistää kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen. Lailla on myös tarkoitus vahvistaa väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kulttuurin ja taiteen keinoin sekä luoda edellytyksiä paikallisen ja alueellisen elinvoiman kehittymiselle ja sitä tukevalle luovalle toiminnalle kulttuurin ja taiteen keinoin.

Lasten oikeuksia pyritään turvaamaan niin kansallisella lainsäädännöllä kuin kansainvälisillä sopimuksilla. YK:n lapsen oikeuksien sopimus (LOS) on kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia koskeva ihmisoikeussopimus. Se luettelee lapsille kuuluvat ihmisoikeudet ja asettaa valtioille ensisijaisen vastuun toteuttaa ne. (Unicef 1989).

Varhaiskasvatustalaki (540/2018) ja Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) velvoittavat varhaiskasvatukseen toimimaan lapsilähtöisesti ja osallistamaan lapset mukaan kaikkeen varhaiskasvatukseen toimintaan aina suunnittelusta lähtien. Taidekasvatus kuuluu varhaiskasvatukseen merkittävänä osana ja kulttuuriperinteet ja niiden siirtäminen sukupolvelta toiselle ovat elävää kansanperintöämme, jota meidän tulee vaalia. Leikin ja pedagogisen dokumentoinnin merkitys ovat korostuneet varhaiskasvatuksessa tänä päivänä.

4 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus kuuluu Suomessa opetushallituksen alaisuuteen ja Kouvolassa sivistyksen toimialaan ja kasvatukseen ja opetuksen palveluihin. Varhaiskasvatustalassa lasten varhaiskasvatus määritellään lapsen suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi kasvatukseen, opetuksen ja hoidon muodostamaksi kokonaisuudeksi, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Lailla pyritään tukemaan lasten iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä tukea lasten oppimista sekä elinikäistä oppimista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatusta annetaan päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä avoimessa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatusta voivat järjestää kunnat, yksityiset tai kolmas sektori, mutta kunta valvoo kaikkia toimijoita.

Varhaiskasvatus veloitetaan toteuttamaan lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja oletetaan oppimisympäristöjen olevan terveellinen, turvallinen sekä kasvua, kehitystä ja oppimista tukeva. Lailla halutaan turvata yhdenvertaisuus, pysyvien vuorovaikutussuhteiden luominen sekä sukupuolten välinen, eri kulttuuri-, uskonto-, katsomus- ja kielitaustaisten välinen tasa-arvo. Yksilöllisen tuen tarpeen huomioiminen ja yksilöllinen tuki on järjestettävä moniammatillisesti. Laki velvoittaa varhaiskasvatusyksiköt edistämään lasten vuorovaikutustaitoja ja varmistaa lapsen mahdollisuus kasvaa ja kehittyä yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Myös yhteistyö lapsen perheen tai muun huoltajan kanssa halutaan turvata lailla. (Varhaiskasvatuslaki 2. - 3. §.)

Tuoreen lapsikäsitteilyn mukaan lapsi on yhteiskunnan tärkeä ja aktiivinen toimija, osallinen ja pystyvä henkilö. Aiemmin lapsuus nähtiin odotteluaikana, kunnes ”lapsesta tuli joku”. Tänä päivänä lapsuus nähdään loppuelämää määrittelevänä, tärkeänä elämänvaiheena, jossa koko lapsen sosiaalisella verkostolla ja ympäristöllä on merkittävä rooli. (Kangas ym. 2021, 50 - 51.)

4.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen, velvoittava määräys, jonka mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla halutaan varmistaa varhaiskasvatuksen laadun toteutuminen yhdenvertaisesti koko

maassa. Kokonaisuus koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, kaupungin tai kunnan omista varhaiskasvatussuunnitelmista, jokaisen varhaiskasvatussyksikön omasta suunnitelmasta, jokaisen varhaiskasvatuseri-ryhmän omasta ryhmäsuunnitelmasta sekä jokaisen lapsen henkilökohtaisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta. (OPH 2022, 3 - 41.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimiskäsitys pohjaa käsitykseen lapsesta aktiivisena toimijana ja kokonaisvaltaisena oppijana. Lapsi oppii koko ajan, myös liikkuen ja leikkien. Vuorovaikutuksen, niin ihmisten kuin ympäristön kanssa, katsotaan edistävän oppimista. Taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen katsotaan edistävän lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ilmaisun taitoja harjoittelemalla lapsi kehittää samalla myös ajatteluaan, monilukutaitoaan ja oppimisen taitojaan. Ilmaisutaitojen harjoittelu edesauttaa myös lapsen tunnetaitojen kehittymistä ja vahvistaa identiteettiä. (OPH 2022, 3 - 41.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet osoittavat varhaiskasvatuksen arvojen ja laaja-alaisen osaamisen olevan samoja kuin, mitä perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmat noudattavat. Varhaiskasvatusta on elinikäisen oppimisen polun ensimmäinen askel. (Kangas ym. 2021, 50 - 51.)

Uusissa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on haluttu korostaa lasten tunteiden ilmaisun, itsesäätelytaitojen sekä vuorovaikutustaitojen opettamista varhaiskasvatuksessa. Tunnetaidot ja tunteiden säätely vaikuttavat suuresti lapsen osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemukseen. Ne auttavat lasta ymmärtämään paitsi omia, myös toisten tunteita ja käyttäytymistä. (Kangas ym. 2021, 70 - 71.)

4.2 Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksessa halutaan luoda pohja lasten laaja-alaiselle osaamiselle, joka koostuu tiedoista, taidoista, arvoista ja asenteista sekä tahdosta. Tueksi

tarvitaan laadukkaat oppimisympäristöt ja toimintakulttuuri lasten hyvinvoinnin ja oppimisen tukemiseksi. Laaja-alainen osaaminen koostuu toisiinsa liittyvistä kuudesta eri osa-alueesta: ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, digitaalinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. (2022, 23 - 24.)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu kehittävät lasta yhteiskunnan kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen ja hyväksymiseen taito- ja taideaineiden kautta. Varhaiskasvatuksella luodaan pohjaa oman ja vieraiden kulttuurien arvostamiselle ja kunnioittamiselle ja annetaan valmiuksia toimia vuorovaikutuksessa oman ympäristön kanssa ja omaa identiteettiään rakentaen. Itseilmaisu ja itsensä ilmaiseminen on laaja käsite ja se sisältää tunnetaidot ja ilmaisun, esiintymistaidot, luovuuden, tuottamisen ja vuorovaikutuksen taidot. Ympäristön ja lasten vuorovaikutus on kahdensuuntaista: Lapsen oppiessa ympäristöstään ja toisilta lapsilta ja aikuisilta, niin myös lapsi jättää jälkensä ympäristöönsä ja vaikuttaa toisiin lapsiin ja aikuisiin. Tätä aktiivisen oppimisen vuorovaikutteista prosessia Corsaro ja Johannesen (2007) kutsuvat tulkitseväksi uusintamiseksi. (Corsaro & Johannesen 2007, 444 - 459.)

4.3 Oppimisen alueet: ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa oppimisen alueet kuvataan varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiksi tavoitteiksi ja sisällöiksi. Ne auttavat henkilöstöä suunnittelemaan ja toteuttamaan yhdessä lasten kanssa monipuolista pedagogista toimintaa. Oppimisen alueet ovat seuraavat: Kielten rikas maailma, Ilmaisun monet muodot, Minä ja meidän yhteisömme, Tutkin ja toimin ympäristössäni, Kasvan, liikun ja kehityn. Oppimisen eri alueita yhdistelevä pedagoginen toiminta aikaansaa laaja-alaisen näkökulman asioihin. (2022, 42.)

Pedagogisen toiminnan suunnittelulla ja toteutuksella pyritään edistämään lasten kulttuurista osaamista, kulttuurista hyvinvointia sekä vuorovaikutus-, ilmaisu- ja käsityötaitoja. Sillä pyritään tukemaan tavoitteellisesti lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä ja tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön, kokonaisvaltaisesti ja ilmaisun eri muotojen luovalla yhdistelemisellä. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ilmaisun taitoja harjoittelemalla myös lapsen ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, tunnetaidot ja identiteetti vahvistuvat, monilukutaito, osallistuminen sekä vaikuttamisen taidot kehittyvät ja lapset oppivat ymmärtämään taiteen ja kulttuuriperinnön merkitystä. (2022, 44 - 46.)

Tanja Linnavalli ja Minna Huotilainen (2022) toteavat, että taito- ja taideaineet voivat olla yksi ratkaisu takaamaan kaikkien lasten kehityksen yksilöllinen tukeminen inklusiivisessa ryhmässä, jossa lasten väliset kehityserot ovat huomattavan suuria. Taito- ja taideaineissa toiminta lähtee lapsesta itsestään, jolloin hän aktiivisena toimijana säätelee toiminnan itselleen sopivalle tasolle. Tällöin ei lapsia tarvitse jakaa taitotason mukaan eri ryhmiin, vaan kaikki voivat toteuttaa itseään oman tasonsa mukaan. Taito- ja taideaineet ovat erinomaisia harjaannuttamaan lapsen perustaitoja ja vahvistamaan itsetuntoa. Erityisen merkityksellistä ja tasa-arvoistavaa taito- ja taideaineisiin liittyvä tekeminen on lapsille, joilla on oppimiseen, kielelliseen kehitykseen, motorikkaan, sosiaaliseen kehitykseen tai kognitioon liittyviä haasteita tai aisti-, liikunta- tai kehitysvammoja. (Linnavalli ja Huotilainen 2022, 68 - 70.)

Heikki Ruismäki, Lenita Hietanen & Anu Sepp (2022) pohtivat varhaiskasvattajan ja peruskoulun opettajan merkitystä pienten lasten myönteisten taidekokemusten pohjustajana. Luovuutta arvostava varhaiskasvattaja korostaa lasten yksilöllisten ratkaisujen arvoa ja luo hyväksyvän ilmapiirin, jossa on turvallista myös erehtyä. Hän rohkaisee lapsia tekemään päätöksiä, olemaan oma itsensä ja tekemään asiat omalla tavallaan, saa kaikki lapset löytämään oman luovuutensa omalla tasollaan sekä kannustaa ja on leikkilinen ja huumorintajuinen. Taitava kasvattaja osaa antaa onnistumisen kokemuksia jokaiselle lapselle. Jokainen kaipaa tunnetta olevansa hyvä. (Ruismäki ym. 2022, 87 - 92.)

Lasten kulttuuriseen osaamiseen varhaiskasvatuksessa sisältyy taiteen tekeminen ja sen parissa toimiminen. Taiteen avulla saadaan aikaan paitsi taiteellisia elämyksiä ja luovuuden aiheuttamaa iloa myös hyvinvointia ja henkistä kasvua. Luovuus on tänä päivänä noteerattu yhdeksi tärkeistä tulevaisuuden voimavaroista. (Kangas ym. 2021, 34.)

4.4 Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma

Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma: Ihmeen hieno, kertoo Kouvolan varhaiskasvatuksen pedagogiset painotusalueet: pedagogisuuteen perustuva, ilmaisuun innostava, vanhemmuutta vaaliva, lasta liikuttava ja luontoa lähestyvä ja kestävästi kehittyvä.

OSUVA on jokaisen yksikön toiminnan vuosisuunnitelma, johon kirjataan pedagogiset tavoitteet sekä kehittämistoimenpiteet ja keinot varmistamaan sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden että Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden toteutuminen.

Ryhmävasu on jokaisen lapsiryhmän oma pedagoginen suunnitelma, joka perustuu ryhmän lasten tarpeisiin ja kiinnostuksen kohteisiin.

Lisäksi tiimit laativat tiimisopimuksen, jossa määritellään henkilöstön vuorovaihtuuden ja yhteistyön pelisäännöt ja kuinka ryhmän jäsenten osaaminen ja vahvuudet hyödynnetään. Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään uuden varhaiskasvatuksen perusteiden 2022 myötä. (2019.)

Lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan henkilölle asetettavat tavoitteet lapsen turvallisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseksi. Lapsen vasuun lisätään tarvittaessa myös tuen liite kolmiportaisen tuen järjestämisestä.

5 KULTTUURIHYVINVOINTI

Kulttuurihyvinvoinnin määritelmä on laaja käsite, jota on hyvä lähteä tarkastelemaan arjen kulttuurista, joka liittyy jokaisen ihmisen omaan, senhetkiseen arkeen ja vallitsevaan elämäntilanteeseen. Se koostuu ihmisten välisestä vastavuoroisesta vuorovaikutuksesta ja yhteydenpidosta, joka tuo sisältöä ja merkityksellisyyttä ihmisen elämään. Toinen näkökulma kulttuurihyvinvointiin on taiteen ja kulttuurin keinoin tapahtuva ilmaisu ja vuorovaikutus sekä taideharrastukset, jotka perustuvat ihmisen omiin tapoihin ja keinoihin ilmaista ja tuoda esiin omaa luovuuttaan. Kolmantena näkökulmana on taiteen ja kulttuurin kokeminen katsojana, kuulijana ja kokijana eli vastaanottamalla taidetarjontaa osallistumalla tilaisuuksiin ja tilanteisiin paikan päällä tai digitaalisesti. Kulttuurihyvinvoinnin todetaan olevan hyvinvointia kulttuurissa, kulttuurista ja kulttuurilla niin yksittäisille ihmisille, ryhmille kuin yhteisöille. (Lilja-Viherlampi & Rosenlöf 2019, 20 - 21.)

Liikunnan ja hyvän ravitsemuksen rinnalle ollaan nostamassa tietoisuus kulttuurihyvinvoinnista osana tasapainoista ihmistä ja yhteisöä. WHO:n meta-analyysissä esitetään suosituksia kulttuuri-, terveys- että sosiaalisektorille. Ne jakautuvat kolmen suuremman kokonaisuuden alle 1. Tunnustetaan kasvava näyttö taiteen ja kulttuurin merkityksestä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. 2. Tunnustetaan, että taiteisiin osallistumisella on lisäarvoa ja merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille. 3. Huomioidaan kulttuurihyvinvoinnin sektorirajat ylittävä kenttä. (Lilja-Viherlampi 2021, 84.)

Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta säädetään kuntien velvollisuudesta edistää asukkaidensa kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperinteitä. Lain tavoitteena on tukea kaikenikäisten ja kaikissa elämäntilanteissa olevien ihmisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan, kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokemiseen sekä edistää kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen. Lailla on myös tarkoitus vahvistaa väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kulttuurin ja taiteen keinoin sekä luoda edellytyksiä paikallisen ja

alueellisen elinvoiman kehittymiselle ja sitä tukevalle luovalle toiminnalle kulttuurin ja taiteen keinoin.

Turun ammattikorkeakoulun määritelmän mukaan kulttuurihyvinvoinnissa on kyse yksilön kokemuksista taiteen ja kulttuurin vaikuttavuudesta hänen tai toisten ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Kulttuurihyvinvointia voidaan pitää myös ilmiönä, jossa taiteella on rooli edistää ihmisten terveyttä ja hyvinvointia sekä alana, joka tutkii ja kehittää näihin asioihin liittyvää toimintakulttuuria ja tapoja. (Houni ym. 2020, 17.)

Itä-Suomen Hyvinvointivoimalan (VOIMALA) tekemä kulttuurihyvinvoinnin portaat esittävät taiteen ja kulttuurin mahdollisuuksia kokonaisvaltaisessa hyvinvointiajattelussa.

Kulttuurihyvinvoinnin portaat Itä-Suomen Hyvinvointivoimalan mukaan:

Kuva 4. Kulttuurihyvinvoinnin portaat Itä-Suomen Hyvinvointivoimalan (VOIMALA) mukaan

Kuvasta 4 nähdään, että ensimmäisellä portaalla kuvataan esitysten ja näyttelyiden kokemista osallistumalla tilaisuuteen kokijana, toisella portaalla kuvataan omaehtoista taiteen tekemistä ja harrastamista, kolmannella portaalla taiteilijavieraat osallistavat ihmisiä soveltamalla taidetta yhteisöllisiin käyttötarkoituksiin. Neljännellä portaalla on monialainen yhteistyö niin koulutuksessa, työelämässä kuin tutkimuksessakin. Sen tuloksena syntyy uudenlaista taide- ja kulttuuriosaamista ja luodaan uudenlaista kuntouttavaa taidepedagogiikkaa.

Viidennellä, vasta kuvitteluasteella olevalla portaalla, taide ja kulttuuri ovat erottamaton osa kaikenikäisten ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia. (Houni ym. 2020, 16 - 17.)

5.1 Lasten kulttuurikasvatus

Lastenkulttuurilla tarkoitetaan ammattilaisten lapsille tuottamaa ja lasten kanssa yhdessä tekemää kulttuuria, mutta sillä tarkoitetaan myös lasten itsensä luomaa esim. leikkiin perustuvaa kulttuuria. Lastenkulttuuripalveluiden yksi tärkeimmistä tehtävistä onkin edistää ja tukea lasten omaa kulttuuria. (Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2016.)

Lastenkulttuuri.fi-sivusto toimii verkostoitumisvälineenä ja tietopankkina lastenkulttuuriorganisaatioille, lastenkulttuuritoimijoille ja lastenkulttuurin yleisöille, ja sitä ylläpitää Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto (lastenkulttuuri.fi).

Lastenkulttuurikasvatuksella pyritään saamaan aikaan pysyviä hyvinvointivaikutuksia, joita voi arvioida. Näitä ovat onnistumisen ja mielihyvän kokemukset, itseilmaisun ja vuorovaikutuksen paraneminen, liittymisen ja kuulumisen kokemukset, ryhmäytyminen sekä yhteisöllisyys. Nämä vaikutukset näkyvät suorana elämänlaadun paranemisena. Yhdessä toimiminen luo ryhmän sisällä yhteisöllisyyttä ja lisää perheiden sisäistä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Taiteellinen toiminta mahdollistaa tutustumisen erilaisiin toimintatapoihin ja monenlaisiin ihmisiin sekä uusien asioiden kokeilemisen turvallisesti muuntuvassa ja rikkaassa toimintaympäristössä. Näin taiteellinen toiminta tukee lasta kasvaamaan omaksi itsekseen ja auttaa häntä löytämään oman tapansa ilmaista itseään. Positiiviset itseilmaisun kokemukset luovat hyvää oloa, kehittävät itsetuntoa ja toimivat lapsen kehityksen kannalta arvokkaana tasapainon rakentajana. (Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2016.)

5.2 Kouvolan kulttuuripalvelut

Kouvolan kaupungin kulttuuripalvelut kuuluvat sivistyksen toimialaan ja liikunnan ja kulttuurin palveluihin. Kulttuuripalveluihin kuuluvat mm. kirjastot, kansalaisopisto, museot, näyttelyt, taiteen perusopetus, teatteri, kulttuurivastukset, monipuoliset kulttuuritapahtumat sekä laaja musiikkitarjonta. Kaupunki tekee yhteistyötä Kymi-Sinfonietan ja Pohjois-Kymen musiikkiopiston kanssa sekä tuottaa musiikkitapahtumia. Kouvola on kaksi kulttuuritaloa, Kouvola-talo ja Kuusankoski-talo ja lisäksi muun muassa yhdistysten, yritysten ja kaupungin toimijoiden käyttämä Porukkatalo. (kouvola.fi.)

Kulttuuritoimintalaki sekä opetusministeriön vuosittainen rahoitus velvoittavat Kouvolan kulttuuripalvelut kutsumaan varhaiskasvatuspalvelut mukaan yhteiseen toimintaan. Kouvola kuuluu Lastenkulttuuriliiton lastenkulttuuriverkostoon. Alueeseen kuuluvat lisäksi Kotka, Hamina, Pyhtää, Miehikkälä ja Viro-lahti. Alueen Lastenkulttuurikeskus sijaitsee Kotkassa.

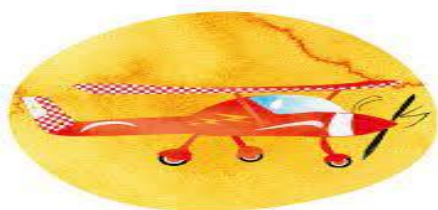
Kouvola on lasten kulttuurikasvatusohjelmat jaetaan kouluikäisten Lennoki- ja varhaiskasvatusikäisten Pikku Lennokki -kulttuurikasvatusohjelmiin. Kulttuurikasvatuksen perinteiset tapahtumaviikot ovat vuosittain helmikuussa Lastenkulttuuriviikot sekä lokakuussa Satuviikot ja vuoden 2022 marras-joulukuussa ensimmäisen kerran järjestettävä Lasten joulu -tapahtuma. Lasten kulttuurikerhot (teatteri, tanssi, kuvataide ja musiikki) palvelevat erityisryhmiä. (kouvola.fi.)

5.3 Pikku Lennokki

Pikku Lennokki on Kouvolan kaupungin kulttuurikasvatuksen ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä syntynyt alle kouluikäisten lasten kulttuurikasvatusohjelma, jota toteutetaan kulttuuriyhdyshenkilöiden välityksellä. Pikku Lennokki -kulttuurikasvatusohjelman tavoitteena on edistää lasten elämänlaatua, hyvinvointia ja terveyttä sekä vahvistaa lapsen itsenäistä ajattelua ja mielikuvitusta sekä rohkaista lasta toimimaan. Pikku Lennokki on ohjausryhmä johon kuuluu sekä kulttuurin että varhaiskasvatuksen edustajia

ja koolle kutsujana toimii kulttuurikasvatuskoordinaattori. Kustantajana toimii varhaiskasvatuspalvelut. Jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä on oma, johdon nimeämä kulttuuriyhdyshenkilö. (kouvola.fi.)

Pikku Lennokki yhteistyössä syntyy toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Kulttuurikasvatuskoordinaattori järjestää kulttuuriyhdyshenkilöille kaksi kertaa vuodessa myös taidekasvatuskoulutusta, josta voi ammentaa menetelmiä ja voimavaroja hoivatyön arkeen. Kuvissa 5 ja 6 näkyvät Pikku Lennokki -logo ja siitä tehty päähine, johon voi kiinnittää GoPro-kameran.

Kuva 5. Kouvolan Pikku Lennokki -logo

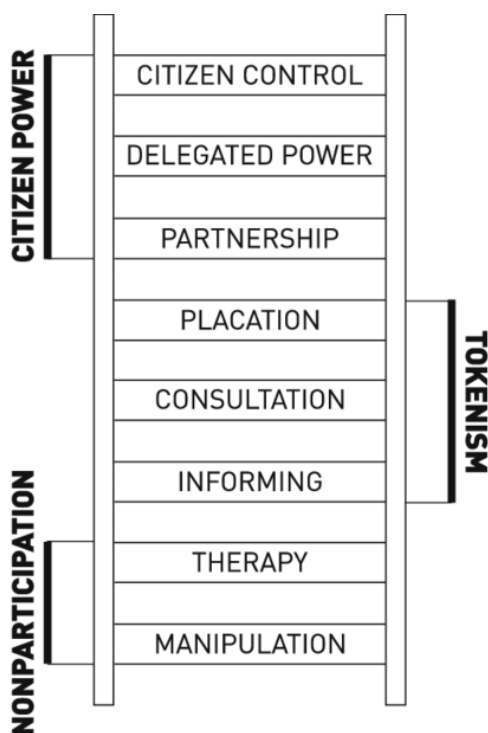
kuva 6. Pikku Lennokki päähine

6 OSALLISUUS

Kansakunta on demokraattinen vasta, kun sen kansalaiset ovat päätöksissä mukana tasa-arvoisena yhteisönä. Kansalaisten osallisuus ja osallistuminen yhteiseen päätöksentekoon on ihmisoikeus, jolle demokratia perustuu. Lasten oikeuksien kasvaessa huomaamme heidän kykynsä puhua omasta puolestaan. Lapsille ei tule antaa liikaa vastuuta liian aikaisin vaan heidän tulee saada oppia kansalaistaidot turvallisesti aikuisten opettamina. Lasten osallisuus hankitaan ikätasoisesti ja asteittain, harjoittelemalla yhteiskunnan toimintaan osallistumista, aikuisen opastamana. Lasten on opittava, että kansalaisoikeudet tuovat mukanaan myös vastuun. (Hart 1992, 6 - 8.)

Sherry Arnstein (1969) kuvaa kehittämässään tikapuumallissa, kuva 7 (A Ladder Of Citizen Participation) kansalaisen osallisuuden (participation) asetta suhteessa sosiaaliseen määräysvaltaan yhteiskunnallisesta näkökul-

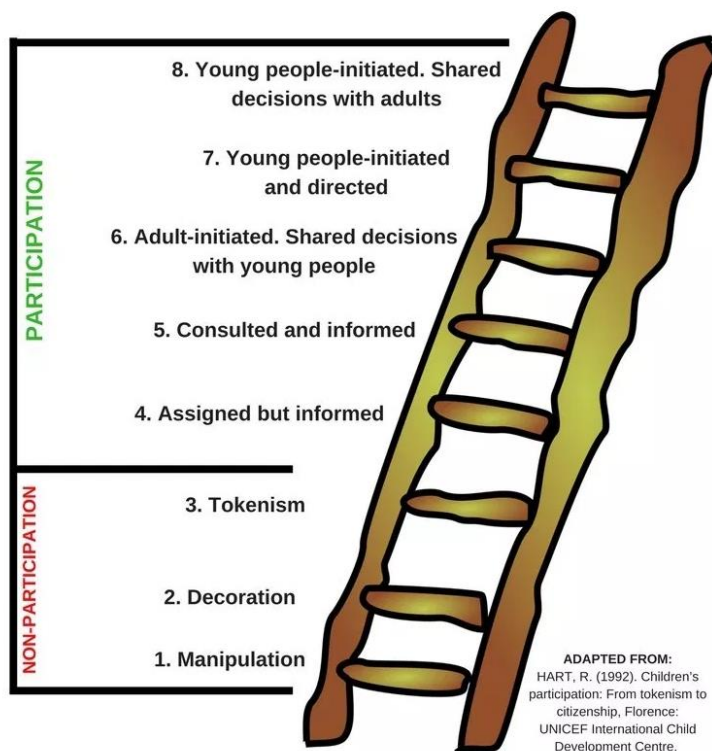
masta. Osallisuuden portaiden alimmat tasot ovat ei-osallisuuden (nonparticipation) tasoja: manipulaatio (manipulation) ja terapia (therapy), joiden tavoitteena on kouluttaa kansalaisia. Kolme seuraavaa tasoa ovat tiedottaminen (informing), konsultoiminen (consultation) ja sovittelu (placation), jotka muodostavat keskitason osallisuuden (degrees of tokenism), jotka mahdollistavat kansalaisten kuulla tulevista päätöksistä ja vaikuttaa niihin näennäisesti. Kolme ylintä porrasta muodostavat kansalaisten vallan tasot (degrees of citizen control), joiden myötä kansalaisten vaikutusmahdollisuus päätöksenteossa kasvaa. Näitä ovat kumppanuus (partnership), valtuutettu valta (delegated power) ja kansalaisten hallinta (citizen control). Kansalaisen osallisuuden kuvaamisen lisäksi portaat ovat toimineet myöhemmin pohjana myös erilaisissa lasten osallisuutta kuvaavissa portaissa. (Haapamäki & Kojo 2019, 8.)

Kuva 7. Osallisuuden portaat (Arnstein 1969)

Roger Hart (1992) on käyttänyt Sherry Arnsteinin (1969) kehittämiä kansalaisen osallisuuden portaita mallinaan suunnitellessaan lasten osallisuuden portaat, kuva 8. Alimmat portaat kuvaavat tasoja, joilla osallisuus ei toteudu. Tokenismillä Hart kuvaa portaissaan tilanteita, jossa lapselle annetaan ääni,

mutta hänen vaikutusmahdollisuutensa eivät kuitenkaan toteudu, jolloin osallisuus on pelkästään näennäistä. Ylin taso kuvaa tavoiteltavaa yhteistoiminnallisuutta, jolloin lapset ovat aloitteellisia ja tekevät päätöksiä yhdessä aikuisten kanssa tasa-arvoisesti. (Hart 1992, 11.)

Kuva 8. Kansalaisen osallisuuden portaat (Hart 1992)

Osallisuus on liittymistä (involvement), suhteissa olemista (relatedness), kuulumista (belonginess), yhteisyyttä (togetherness). Osallisuus on yhteensopiavuutta (coherence) ja mukaan ottamista (inclusion). Se on osallistumista (participation) ja siihen liittyen vaikuttamista (representation) ja demokratiaa. Se on myös kaiken edellä mainitun järjestämistä ja johtamista (governance). Osallisuus on monitahoinen ja abstrakti käsite, jonka avulla voi luoda hallinnonalat, oppiaineet ja metodologiat ylittävää ymmärrystä. (Isola 2017, 4.)

Hämeen Ammattikorkeakoululle tehty opinnäytetyö: Liikkuva kulttuuritalo, on hyödyntänyt osallisuutta ja ideointia palvelumuotoilun menetelmiä käyttäen. Mielenkiintoisessa Liikkuva kulttuuritalo -kokeiluhankkeessa kirjastoauto muuttuu liikkuvaksi kulttuuritaloksi, joka vie orimattilalaisten asukkaiden itsensä suunnittelemaa taide- ja kulttuurisisältöjä alueen asukkaille, asuinpaikasta riip-

pumatta. Opinnäytetyössä hyödynnettiin palvelumuotoilun prosessia ja menetelmiä. Liikkuvan kulttuuritalon sisältöjä suunniteltiin yhteiskehittämällä paikallisten asukkaiden kanssa osallisuus- ja ideointityöpajoissa. Taiteen hyvinvointivaikutukset ja osallisuus nousivat keskeisiksi teemoiksi kehittämistyössä. Osallisuuden ytimeksi nousi Orimattilassa opinnäytetyön tutkimuksen perusteella yhdessä tekeminen, ylisukupolvinen kohtaaminen, kuulluksi tuleminen ja mahdollisuus vaikuttaa. (Haanaho 2021). Minua kiinnosti työ siksi, että taiteen ja kulttuurin tekemisen merkitys osallisuuden nostamisessa ja ylisukupolvisuus ja matalan kynnyksen tapahtumat liittyvät myös omaan tutkimukseeni kiinteästi.

6.1 Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa

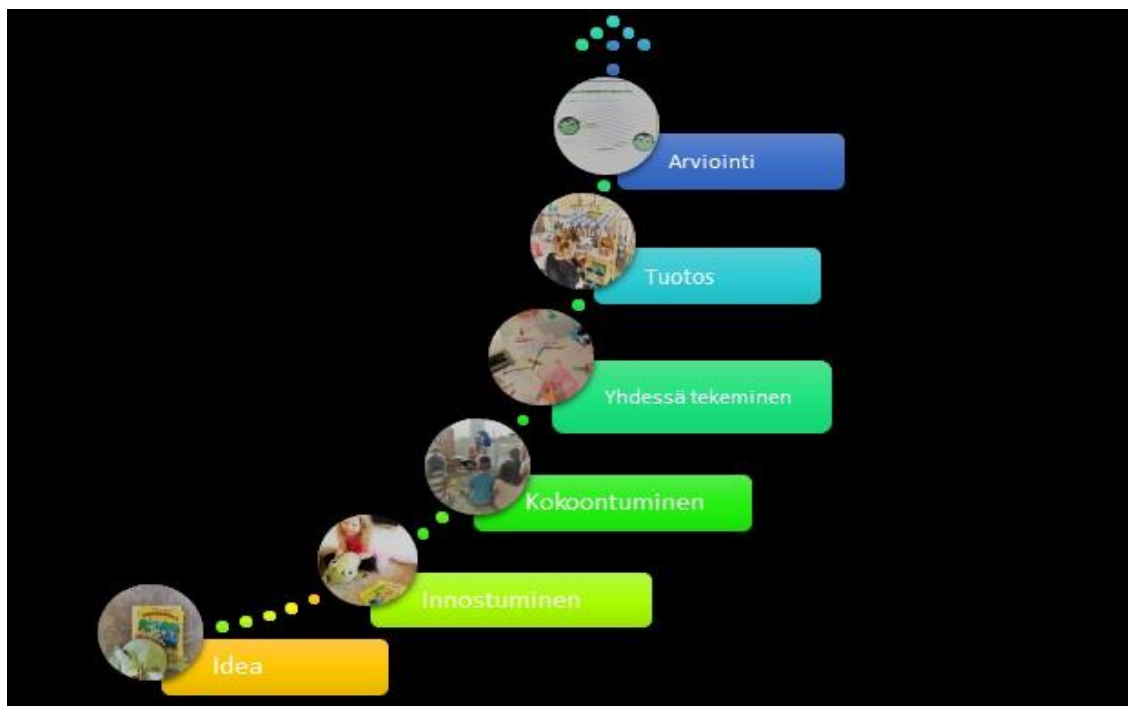
Lasten osallisuuden varhaiskasvatuksessa mahdollistavat ja sitä edistävät varhaiskasvatuksen toiminnan lähtökohtana oleva kokonaisvaltainen osallisuutta tukeva kasvatustajattelu. Osallisuuden mahdollistava toimintakulttuuri koostuu systeemisestä, kasvatustajattelu muodostavien käsitysten kokonaisuudesta, jossa lapsi on aktiivinen toimija universaaleine perustarpeineen. Eri-laiset kehitysteoriat ja pedagogiset teoriat ovat pohjana kokonaisvaltaista osallisuutta tukevaan kasvatustajatteluun, johon pedagoginen prosessi suunnitellaan lasten osallisuutta tukevaksi. Osallisuuden edistämisen keskiössä on kasvattajan rooli suhteessa lapsen valtaistumiseen. Kasvattajilla on paitsi vastuu lapsen perustarpeiden tyydyttämisestä ja kasvatustuksen tavoitteiden saavuttamisesta niin myös vastuu lapsen taitojen ja kykyjen arvioimisesta hänen oman toimintansa ja valintojensa seurauksista sekä hänen itseilmaisunsa tasosta. Kasvattajien tulee tietoisesti tukea lasten osallisuutta varhaiskasvatuksen kaikessa toiminnassa ja sen toimintakulttuurissa. (Toom ym. 2017, 172 - 173.)

Lapsen osallisuudella tavoitellaan vahvempaa itsetuntoa, elämännhallintaa ja mielekkyyttä, syrjäytymisen ehkäisemistä, vastuuseen kasvamista, yhteisöllisyyttä ja yhteen kuulumisen tunnetta sekä lasten elämän kannalta suotuisien

ratkaisujen toteutumista (Järvinen & Mikkola 2015, 14). Lapsiryhmän yhteisöllisyys perustuu osallisuuden kokemukselle ja lapsen positiivisen itsetunnon kehittyminen vaatii kokemusta ryhmän jäsenyydestä ja toimijuudesta tasa-arvoisena osallistujana (Järvinen & Mikkola 2015, 37).

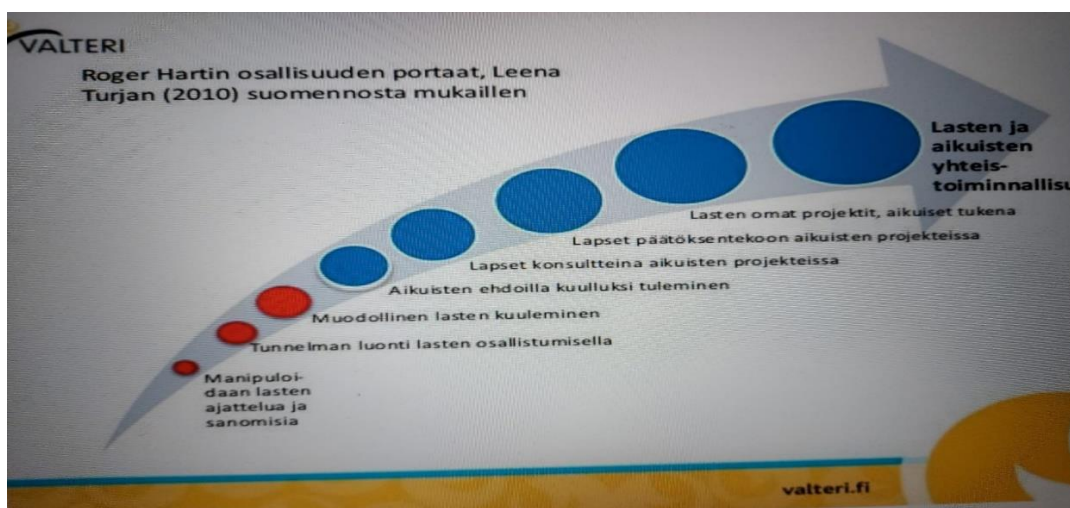
Lasten osallisuutta ja kulttuurihyvinvointia varhaiskasvatuksessa ollaan nostamassa entisestään uusissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2022. Uudistus näkyy myös lapselle tehtävässä henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa ja pieninä muutoksina laaja-alaisen osaamisen osuuteen muun muassa käsityön lisäämisenä ilmaisun moniin muotoihin. Digitaalisuus ja monilukutaito, kestävä kehitys sekä kulttuurillinen ja katsomuksellinen monimuotoisuus ja hyvinvoinnin tukeminen nousevat myös esiin. Myös yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa sekä oppimisympäristöjen rikastuttamista fyysisillä sekä virtuaalisilla vierailuilla esimerkiksi kirjastoon, museoon, kulttuuriperintökohteisiin, konsertteihin, teatteriin tai huoltajien työpaikoille suositellaan. Oppimisympäristöjen yhteisellä suunnittelulla voi löytyä myös luonteva yhteistyömahdollisuus henkilöstön ja huoltajien välille. (OPH 2022.)

Lasten ottaminen mukaan päiväkodin toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin on paitsi lapsia osallistavaa, niin se myös vie toiminnan seuraavalle tasolle, joka on asiakaslähtöisyys ja sitouttava. Lapset sitoutuvat omista lähtökohdistaan kumpuavaan toimintaan ja nauttivat tullessaan kuulluiksi ja nähdyiksi. Kuva 9 esittää Brandtin ym. (2018) kehittämän muunneltavan toimintamallin lasten osallisuuden lisäämiseksi varhaiskasvatuksessa. Toimintamalli jakaantuu kuuteen vaiheeseen: idea, innostuminen, kokoontuminen, yhdessä tekeminen, tuotos sekä arviointi. Vaiheiden ei tarvitse toistua aina samassa järjestyksessä ja joskus vaiheet voivat mennä limittäin, esimerkiksi innostuminen ja kokoontuminen saattavat tapahtua samanaikaisesti. Lasten ottaminen mukaan suunnitteluun tai tiedon etsintään on lasten osallisuuden kannalta tärkeämpää kuin lopputulos. (Brandt ym. 2018.)

Kuva 9. Lasten osallisuutta lisäävä toimintamalli varhaiskasvatukseen (Brandt ym. 2018)

Lasten osallisuutta toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin korostetaan Kouvolan omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa, kuva 10. Lasten näennäinen osallistaminen ei riitä, vaan lasten osallisuuden on toteuduttava kaikilla tasoilla. Aikuiset mahdollistavat lasten äänen kuuluvuuden ja vaikuttavuuden päiväkodin arjessa muun muassa lastenraadeissa ja projektitöissä.

Kuva 10. Lasten osallisuuden portaat Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelmassa (Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 29)

Kuvassa 10 nähdään Roger Hartin osallisuuden portaat Leena Turjan (2010) suomentamana Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2019).

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi on teettänyt vuonna 2021 tutkimuskatsauksen siitä, millaisia lasten osallisuutta vahvistavia menetelmiä varhaiskasvatuksen tutkimuksissa on käytetty, jotta tämän materiaalin pohjalta saadaan kehitettyä tukimateriaalia varhaiskasvatuksen henkilöstön työvälineiksi lasten osallisuuden nostamiseksi. Tiivistelmässä kerrotaan mosaiikkilähestymistavasta, joka on lapsuuden tutkimuksen monimenetelmäinen lähestymistapa, jossa aineistonkeruu tapahtuu monin eri tavoin. Keskeisenä periaatteena on lasten yhdenvertaisen osallisuuden mahdollistaminen ja toimijuuden kunnioittaminen. Lähestymistapa kunnioittaa lasten tietämystä heidän omasta arjestaan. Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnissa voidaan yhdistellä erilaisia menetelmiä kuten esimerkiksi piirtämistä, tarinankerrontaa, valokuvausta, keskusteluhetkiä lasten kanssa, haastatteluja, draamaleikkejä, pedagogista dokumentointia. Eri aistikanavien hyödyntäminen mahdollistaa lapsille monipuoliset mahdollisuudet ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään. (Karvi 2022, 10.)

Varhaiskasvatuksessa jokaisen lapsen tulee kokea tulleeensa nähdyksi, kuuluksi ja ymmärretyksi omassa arjessaan joka päivä. Tämä ei kuitenkaan pelkästään riitä, vaan varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee järjestää tavoitteellista toimintaa osallistamalla koko ryhmä yhteiseen tekemiseen. Lapsen osallisuuden kokemukset rakentuvat hänen omassa ympäristössään, sosiaalisissa suhteissa yhdessä tekemisen ja kokemisen kautta. (Kangas ym. 2021, 76.)

Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa voidaan jakaa kuuteen osioon:

1. Lapsen oikeus iloita itsestään ja saada tuntee, että on pidetty. Hänen tulee saada kokea oma merkityksellisyytensä.
2. Lapsen osallisuutta on oikeus itseilmaisuuksiin hänelle luontaisella tavalla. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee luoda tila, jossa kaikkia kuullaan ja nähdään, niin lapsia, henkilöstä kuin perheitä.
3. Lapsen tulee saada henkilöstöltä turvaa, lohtua ja oppia.
4. Lasten osallisuutta on mahdollisuus päästä vaikuttamaan varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.
5. Osallisuus on vaikuttamista. Lasten tulee saada vaikuttaa varhaiskasvatuksen toiminnan sisältöön omilla mielipiteillään ja ideoillaan. Heidän tulee saada tehdä valintoja ja päätöksiä.

6. Lapsella on oikeus kokea yhteisöllisyyttä ja olevansa tärkeä osa ryhmää. (Kangas ym. 2021, 76 - 78.)

Varhaiskasvatuksen perusteissa veloitetaan yhteistyöhön lasten huoltajien, perheiden kanssa. Myös Karvi on kehittänyt laadukkaan kasvatusyhteistyön laatuindikaattorit (2019) varhaiskasvatuksen käyttöön. Huoltajien ja perheiden osallisuus rakentuu laadukkaan kasvatusyhteistyön kautta, henkilöstö on ammattitaitoista, suhde on avoin ja luottamuksellinen, jossa lasta ja hänen huoltajiinsa arvostetaan, ja huoltajien asiantuntijuus omaa lastaan kohtaan tunnustetaan. (Kangas ym. 2021, 100 - 101.)

6.2 Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Käsitteellä pedagogiikka tarkoitetaan monitieteiseen näkökulmaan ja etenkin kasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa varhaiskasvatuksen henkilöstön tietoista, varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin nojaavaa tapaa, suunnitella, toteuttaa ja arvioida lapsiryhmän toimintaa, lasten kasvua, kehitystä ja oppimista tukien. Se on myös vuorovaikutusta ja yhteistyötä lasten ja perheiden kanssa. Pedagogiikasta voidaan erotella neljä erilaista kategoriaa tavoitteiden mukaan: Suoriutumisen kategoriassa lapset suorittavat kasvattajien heille antamat tehtävät, merkityksenantoprosessit kategoriassa lapsille opetetaan ympäröivän yhteiskunnan heille asettamat tavoitteet, kuulumisen kategoriassa lapset oppivat liittymään osaksi ympäröivää yhteisöään rakentamalla identiteettiään vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteisön kanssa. Osallisuuden kategoriassa lapset valtautuvat yhteisön jäseniksi ja toimijoiksi. (Kangas ym. 2021, 12 - 13.)

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka Suomessa perustuu sosiokulttuuriseen oppimiskäsitykseen. Sosiokulttuurinen oppiminen on kulttuurillisesti yhteisönsä sidoksissa olevaa vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksessa annetaan aikaa ja tilaa lasten omalle toiminnalle. Kokemus oppimisesta ja osallistumisesta rakentuu toiminnassa mukana ololle. Ympäröivä kulttuuri arvoineen ja normeineen vaikuttaa lapsen ja oppiminen on vuorovaikutusta ihmisten välillä sekä

lapsen ja ympäristön välillä. Oppimista tapahtuu jatkuvana prosessina lapsen arjessa kietoen sisäänsä kognitiiviset, sosiaaliset ja fyysiset tiedot ja taidot. (Kangas ym. 2021, 22 - 25.)

Laadukas vuorovaikutus on pedagogiikan lähtökohta, joka mahdollistaa ihmisten välisen aidon kohtaamisen. Laadukkaalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen, henkilöstön, perheen ja yhteisön kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Laadukas vuorovaikutus perustuu läpinäkyvyyteen, avoimuuteen ja rehellisyyteen. (Kangas ym. 2021, 80.)

Koska lapset ovat luontaisesti aktiivisia toimijoita, tulee toiminnallisuutta hyödyntää pedagogiikassa eri aistikanavia hyödyntäen: Näkemistä (visuaalinen), kuulemista (auditiivinen), tuntemista (taktillinen) ja liikkumista (kinesteettinen). Aistien, kehon käytön, leikin, oppimisen ja tutkimisen sekä taito- ja taideaineiden menetelmät tulee integroida osaksi lasten kanssa suunniteltua, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevaa oppimiskokonaisuutta ja -ympäristöä. (Kangas ym. 2021, 140 -141.)

6.3 Pienryhmätoiminta

Pienryhmätoiminnan avulla voidaan vahvistaa ja parantaa ryhmän vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä. Lasten omat ajatukset ja ideat on helpommin havainnoitavissa ja toteutettavissa hyvin suunnitelluissa pienryhmissä. Pienryhmien suunnittelu tulee aloittaa lasten mielenkiinnon kohteista, tuen tarpeista sekä lasten välisistä suhteista ja pyrkiä saamaan aikaan lapsia hyödyttäviä ryhmiä, joissa jokaisen on helppo ja hyvä olla. Ryhmässä lapsi oppii muun muassa itsesäätely-, tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä ymmärrystä omasta toiminnasta koituvista seurauksista. Kasvattajat valitsevat teemat ja menetelmät sekä arvioivat toiminnan onnistumista ja vaikuttavuutta. Kasvattajien tehtävänä on turvallisen ilmapiirin luominen, ryhmäyttäminen, ohjaaminen ja vastuu toiminnan sujumisesta. (Järvinen & Mikkola 2015, 39 - 42.)

Pienryhmätoiminta lisää lasten osallisuutta siten, että jokainen lapsi pääsee pienessä ryhmässä yksilöllisemmin esille, ryhmähenki syntyy nopeammin ja lasten vertaistoiminta helpottuu. Henkilöstön on myös helpompi havainnoida lapsia pienemmässä ryhmässä ja saada arvokasta tietoa siitä, miten tukea yksittäistä lasta luomaan arvokkaita ystävyysuhteita. (Kangas ym. 2021, 95.)

6.4 Leikki

Leikki on lapselle luonteva tapa olla yhdessä ja se on paras tapa edistää lapsiryhmän yhteisöllisyyttä ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Leikkiessään lapset pääsevät harjoittelemaan sosiaalisia ja vuorovaikutustaitojaan käytännössä; kuinka saavuttaa yhteys toiseen ihmiseen ja ylläpitää sitä. Leikkiessään toisten lasten kanssa lapsi pääsee osalliseksi ja voi jakaa omia mielikuviaan, tunteitaan ja ajatuksiaan toisten kanssa. Leikkiessään lapset oppivat vuorottelun ja kuuntelemisen taitoa, yhteisymmärrystä ja vastavuoroisuutta sekä kokevat yhteen kuluvuutta ja iloa. (Järvinen & Mikkola 2015, 46 - 51.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstölle leikki on yksi keskeisimmistä menetelmistä päiväkodin arjessa, ja sen avulla lapset pääsevät opettelemaan vuorovaikutus- ja yhteistoimintataitoja ja oppimaan heitä ympäröivästä maailmasta. Leikkiessään lapset pääsevät ilmaisemaan itseään ja kokemuksiaan leikin avulla. Leikki kehittää paitsi ajattelua ja kieltä myös lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja hyvinvointia. (Nyman 2018.)

7 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Kehittämistutkimuksessa on kaksi prosessia, joiden kohteena on palvelu eli tapahtuma ja siihen tähtäävä kehittämisprosessi sekä tutkimus, jonka tuloksena syntyy opinnäytetyö. Kehittämistyö noudattaa ilmiölle tyypillistä prosessia ja tutkimusprosessi taas noudattaa kehitettävästä ilmiöstä ja sen luonteesta riippuvia tutkimusprosessia ja -menetelmiä. Jotta voidaan todeta kehitystä tapahtuneen, on tulos voitava mitata. Tuotekehittelyprosessin aikana

tarvitaan käyttäjä- ja kuluttajanäkemyksiä siitä, mihin suuntaan kehitystyötä on vietävä. (Kananen 2012.)

Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään saamaan löydöksiä ilman tilastollisia menetelmiä tai muita määrällisiä keinoja. Laadullinen tutkimus käyttää sanoja ja lauseita eikä lukuja kuten määrällinen tutkimus. Laadullinen tutkimus pyrkii ilmiön kuvaamiseen, ymmärtämiseen ja mielekkääseen tulkintaan ja syvään ymmärtämiseen. Laadullisen aineiston analyysi on syklinen prosessi ilman määrällisen tutkimuksen tiukkoja sääntöjä. Tutkija tekee vuoroin kenttätöitä ja teoriapohdintoja vaihdellen ja joustavasti. Tutkimusprosessissa voidaan palata joustavasti aikaisempiin vaiheisiin. (Kananen 2012.)

Etnografisten tutkimusmenetelmien ominaispiirteisiin kuuluu tutkijan empaattinen lähestyminen tutkimuskohteeseen ja syvä kiinnostus tutkittavaan kohderyhmään. Palvelumuotoilun keskeisimpiin asioihin kuuluvat ihmisten arvot, tarpeet ja toiveet, ja niitä etnografiset menetelmät tarjoavat. Käytetään haastattelua ryhmähaastattelun muodossa niin lapsille kuin aikuisille, havainnoidaan lapsiasiakkaita heidän arjessaan tutkijan omalla työpaikalla päiväkodissa, käytetään tutkijalle karttunutta hiljaista tietoa, osallistetaan kohderyhmiä yhteissuunnitteluun ja käytetään luotaimia eli itsedokumentointia tiedon keruuseen aikuisilta kohderyhmiltä. (Tuulaniemi 2011, 146.)

Havainnointia ja etnografiaa käytetään yleisesti varhaiskasvatuksen tutkimuksessa. Etnografia pyrkii ymmärtämään ihmistä hänen toimiessaan omassa ympäristössään ja sosiaalisessa ryhmässään. Varhaiskasvatuksessa etnografisia tutkimuskohteita ovat esimerkiksi leikki ja lasten kaverisuhteet. Havainnointia tulisi tehdä systemaattisesti ja objektiivisesti ilman omaa tulkintaa. (Karvi 2022, 12.)

Tutkimuksessa voidaan hyödyntää käyttäjälähtöisiä ja etnografisia muotoilu-menetelmiä tutkijan työskennellessä tiiviissä kanssakäymisessä tutkittavien kanssa (Keinonen ym. 2013, 95). Tutkija voi hyödyntää myös hiljaista tietoaan tutkittavasta kohderyhmästään. Tuntemalla tutkimuksen kohderyhmän pääsee syvemmälle tutkittavaan aiheeseen.

7.1 Palvelumuotoilu

Palvelumuotoilu (service design) esiintyi käsitteenä jo 1980-luvulla, jolloin sillä tarkoitettiin organisaatiolähtöistä palvelun teknistä määrittelyä. Tänä päivänä palvelumuotoilulla tarkoitetaan ihmislähtöistä innovaatioprosessia, jossa pyritään yhdistämään se, mikä on asiakkaita houkuttelevaa mutta samalla toteutettavissa olevaa ja taloudellisesti kannattavaa. Prosessi perustuu muotoiluajatteluun kuuluviin ajattelu- ja toimintatapoihin ja vastaa seuraavaan kysymykseen: kuinka innovoida ja luoda tarkoituksenmukaista arvoa asiakkaille? (Koivisto ym. 2019, 31 - 35.)

Palvelumuotoilu on prosessi, joka ratkaisee asiakkaan ongelman. Koemme palvelun, mutta emme omista sitä, sillä palvelu on merkittävää ihmisten välistä vuorovaikutusta. Kehittämisen keskiössä on ihminen tarpeineen. Palveluissa on olennaisessa asemassa asiakasrajapinnassa toimivat asiakaspalvelijat. Asiakkaat ja asiakaspalvelijat muodostavat yhdessä palvelukokemuksen. Keskinäinen vuorovaikutus on keskeistä palvelukokemuksen rakentumisessa. Asiakasymmärryksellä tarkoitetaan, että yritysten on tunnettava asiakkaidensa todelliset arvot ja motiivit, joiden perusteella he tekevät valintansa. Asiakasymmärrystä hyödyntämällä voidaan kehittää uusia kiinnostavia ja muista erottuvia palvelukonsepteja. Suunnittelemalla palvelut etukäteen, räätälöidysti asiakkaille, jotka tulevat palveluita käyttämään, saadaan minimoitua myös epäonnistumisen riski. (Tuulaniemi 2011, 71.)

Muotoiluajatteluun kuuluu ratkaisujen kehittäminen yhdessä käyttäjien, asiakkaiden ja työntekijöiden kanssa osallistamalla heidät kaikkiin palvelumuotoiluprosessin vaiheisiin. Heidät osallistetaan kaikkiin palvelumuotoiluprosessin vaiheisiin hyödyntämällä erilaisia yhteiskehittämisen menetelmiä, kuten työpajoja tai verkkoyhteisöjä. Yhteiskehittämisessä siirrytään asiantuntijalähtöisestä suunnittelusta asiakkaan kanssa yhdessä kehittämiseen. Yhteiskehittämisessä asiakas ei ole kehittämisen tutkimuskohde tai testaaja vaan osa kehitystiimiä. (Koivisto ym. 2019, 40.)

Asiakasprofiili on tutkimusryhmästä esiin nousseen, samanlaiset toimintamallit ja motiivit omaavan heimon kuvaus. Mitä suuremmasta ryhmästä havaittu toimintamalli nousee, sitä arvokkaampi se tietona on.

(Tuulaniemi 2011, 154 - 155.)

Luotaimet ovat käyttökelpoinen menetelmä silloin, kun tutkija ei itse pääse havainnoimaan tutkittavaa kohderyhmäänsä. Luotaimet ovat päiväkirjamainen itsedokumentointimenetelmä, jossa tutkimuksen kohde täyttää itse havainnot omasta itsestään, ympäristöstään ja toiminnastaan tutkijaa varten. Tutkija toimittaa valmistamansa tutkimuspaketin tutkittavalle, ja se voi sisältää mm. päiväkirjan, kartan tai internetsivuston. Tutkimusjakson päätyttyä tutkija analysoi tutkittavan palauttaman luotaimen eli tutkimuspaketin. (Tuulaniemi 2011, 151.)

Luotainten avulla voidaan rikastuttaa ja tukea suunnittelijan inspiraatiota, kerätä tietoa palvelun käyttäjistä, antaa käyttäjille mahdollisuus osallistua palvelun ideointiin ja suunnitteluun sekä rakentaa vuorovaikutusta suunnitteluryhmän sisällä (Mattelmäki 2006, 70).

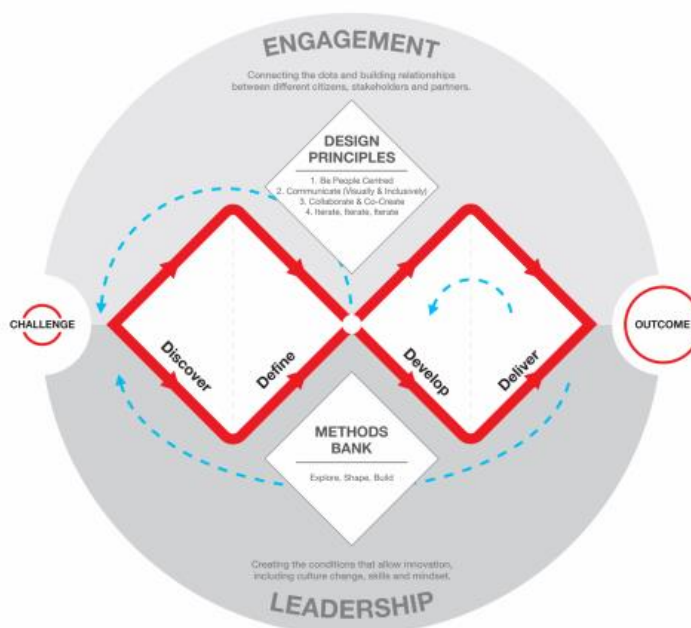
Future telling on draaman muoto, ja sen avulla pystytään eläytymään tulevaan palveluun tai tapahtumaan ennalta määrättyjen roolien kautta näyttelemällä. Draamaa voi käyttää herättämään ideoita ja sen avulla pääsee rakentamaan skenaarioita tulevista palveluista. (Ideapakka s.a.)

Konseptointi on palvelukokonaisuuden visuaalinen ja informatiivinen kuvaus. Se voi olla palvelua kuvaava kuva tai juliste tai tekstiivistelmä. Konseptoinnin avulla viestitään uudesta palvelusta, dokumentoidaan ja hahmotetaan se. Konseptikuvaus sisältää palvelun nimen, kuvauksen palvelusta, kenelle palvelu on suunnattu, mitä hyötyä siitä on asiakkaalle, miten palvelu tuotetaan ja jatkokehitysideat. (Ideapakka s.a.)

7.2 Tuplatimantti

Palvelumuotoilun prosessi Design Councilin vuonna 2004 lanseeraaman visuaalisen palveluprosessikuvauksen tuplatimantin (Double Diamond) mukaisesti

(kuva 11). Ensimmäinen timantti auttaa löytämään sen, mitä kehitetään. Siinä kootaan asiakasymmärrystä siitä, mikä on tärkeintä. Hyödynnetään aikaisempaa tietoa ja rajataan kohderyhmää. Toinen timantti auttaa ihmisiä ideoimaan selkeäksi kirkastuneen ongelman ratkaisemiseksi. Se auttaa tutkijaa ja kehittäjää löytämään sen, miten kehitetään ja mitä tehdään.

© Design Council 2019

Kuva 11. Tuplatimantti (Design Council 2004)

Toinen timantti sisältää uuden konseptin yhteiskehittämistä ja arvokartan laadintaa yhdessä käyttäjien kanssa. Lopuksi luodaan skenaario, prototyyppi palvelusta esityskuntoon myyntiä ja markkinointia varten. (Design Council 2004.)

7.3 Taidelähtöiset menetelmät

Taidelähtöiset menetelmät pitävät sisällään taidetyöskentelyä ja taiteen tekemiseen käytettyjä työtapoja ja menetelmiä, joiden käyttämisen tavoitteena on toimintaan osallistuneiden ajattelun tai toiminnan muutos, ei niinkään toiminnan tuloksena syntynyt valmis tuotos. Yleiskäsitteenä taidelähtöiset

menetelmät pitävät sisällään myös yhteisötaiteen, jossa pyritään yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen taiteilijan ja osallistujien taidetoiminnan kautta, sekä soveltavan taiteen. Joidenkin määritelmien mukaan taidelähtöiset menetelmät ovat soveltavaa taidetta. (Jussilainen 2019.)

Nimitys taidelähtöiset menetelmät mahdollistaa myös muille ammattiryhmille kuin taiteen ammattilaisille mahdollisuuden käyttää taidetta ja taiteen tekemistä välineenä omiin tavoitteisiinsa. Esimerkiksi hoitohenkilökunta ja opettajat voivat käyttää ja soveltaa taidemenetelmiä asiakasryhmiensä tarpeisiin. (Jussilainen 2019.)

Osallistavalla taiteella tavoitellaan osallistujien voimaannuttamista ja tasa-arvoista, taitotasosta riippumatonta osallistumisen mahdollistamista yhteiseen aktiiviseen vuorovaikutteiseen taiteen tekemiseen. Sosiologian professori Martti Siisiäisen (2015) mukaan osallistamisessa joku muu tahoo pyrkii aktivoimaan toimijaa ja osallistamaan hänet toimintaan, jonka päämääränä on osallistujan voimaannuttaminen sekä toimijuuden vahvistaminen. Aito osallistuminen lähtee Siisiäisen mukaan siitä, että pätevä toimija itsenäisesti löytää kykyjään ja potentiaaliaan vastaavaa mielekästä toimintaa johon osallistuu omasta halustaan. Yhteisötaide ja osallistava taide taas voivat mahdollistavaa osallistujilleen sekä aitoa osallistumista, että osallisuutta silloin kun osallistujat voi vaikuttaa omalla panoksellaan taideprojektin lopputulokseen, mutta eivät ole itse omatoimisesti kykeneviä etsiytymään tällaisen toiminnan pariin. (Jussilainen 2019.)

Tapio Toivanen (2014) on tutkinut draaman käyttämisestä 1-8 -vuotiaiden lasten kielen kehityksen ja oppimisen tukemisen välineenä. Toivanen kuvaa draaman olevan ryhmässä tapahtuvaa vuorovaikutteista ja kokemuksellista teatteriin pohjautuvaa opetustoimintaa, jossa opetus (tiedot ja taidot) tapahtuu teatterin keinoja (kuvitteelliset roolit, ajat ja paikat) hyväksi käyttäen. Draamakasvatuksessa opitaan, paitsi taiteesta (draamalliset työtavat, esiintyminen, teatterin tekeminen), myös itsetuntemusta, sosiaalisia taitoja, empatiaa, moninäkökulmaisuuutta, erilaisuuden hyväksymistä ja kulttuurien välistä ymmärrystä. Lisäksi tapahtuu myös oppiminen käsiteltävästä aiheesta. Prosessidraamassa opettaja suunnittelee kokonaisuuden niin, että toiminnalla on selkeä tavoite, tarkoituksenmukaiset työtavat sekä mukaansa tempaava ja jännitteinen tarina.

Opettaja voi itse olla roolissa, joka vie tarinaa eteenpäin, mutta opettajan rooli kanssaoppijana rikkoo perinteisen tilan opettajan ja ryhmän välillä. (Toivanen 2014.)

Visuaalisia, luovia ja leikkiperustaisia menetelmiä käyttäen voidaan varhaiskasvatuksessa päästä lähelle pienten lasten ajatuksia, tunteita, ideoita ja toiveita ja saada ne esiin. Erilaisia luovia menetelmiä käyttäen lapsia voidaan pyytää vaikka suunnittelemaan unelmiensa leikkipaikka tai vaikkapa tapahtuma. (Karvi 2022, 18.)

Taidetoiminnan avulla on mahdollisuus päästä osallisuuden ja yhteisöllisyyden ytimeen. Osallisuuden kokemus on ihmisen hyvinvoinnin kannalta merkittävä tekijä. Taide- ja kulttuurilähtöisten menetelmien kautta voidaan rikastaa varhaiskasvatuksessa olevien lasten tavallista arkea ja saada päiväjärjestykseen uusia, mielenkiintoisia keinoja houkutella lapsi ilmaisemaan tunteitaan, mikä on tärkeä suojaava tekijä lapselle. Taiteellisen ilmaisun kautta voidaan lapselle tarjota tarpeeksi etäännytetty keino purkaa itsestään muuten piiloon jäävät tunteet, joille ei löydy välttämättä sanoja. (Terveystieteiden tutkimuskeskus s.a.)

8 TAPAHTUMAN SUUNNITTELU

Lasten joulu -tapahtuman suunnittelu aloitettiin kutsumalla Pikku Lennokki -kulttuuriverkoston kulttuuriyhdyshenkilöt Kouvolan jokaisesta varhaiskasvatuksesta, avoimesta varhaiskasvatuksesta ja perhepäivähoidosta sekä varhaiskasvatustyöryhmien lapset yhteiskehittäjiksi ideointityöpajoihin. Lisäksi yhteiskehittämiseen osallistuvat Lasten joulu -tapahtuman kaikki yhteistyökumppanit tutkijan ja kulttuurikasvatustutkijan kautta.

8.1 Menetelmien valinta

Kulttuurihyvinvoinnin kehittämistyö toteutettiin palvelumuotoilun menetelmin käyttämällä hyväksi myös etnografisen tutkimuksen laadullisia menetelmiä sekä taidelähtöisiä menetelmiä.

Asiakasymmärryksen tiedonkeruumenetelmänä käytettiin etnografisia tutkimusmenetelmiä, kuten haastattelua, ryhmähaastattelun muodossa niin lapsille kuin aikuisille, havainnoitiin lapsiasiakkaita heidän arjessaan tutkijan omalla työpaikalla päiväkodissa, käytettiin tutkijalle karttunutta hiljaista tietoa, osallistetaan kohderyhmiä yhteissuunnitteluun ja käytettiin luotaimia eli itsedokumentointia tiedon keruuseen aikuisilta kohderyhmiltä. (Tuulaniemi 2011, 146.)

Tutkimuksessa on hyödynnetty käyttäjälähtöisiä ja etnografisia muotoilumenetelmiä, tutkijan työskennellessä tiiviissä kanssakäymisessä tutkittavien kanssa (Keinonen ym. 2013, 95). Tutkija hyödynsi myös hiljaista tietoaan tutkittavasta kohderyhmästään.

Analysointimenetelmänä käytettiin laadullisen tutkimuksen sisältöanalyysiä eli aineistolähtöistä luokittelua. Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään saamaan löydöksiä ilman tilastollisia menetelmiä tai muita määrällisiä keinoja.

Laadullinen tutkimus käyttää sanoja ja lauseita eikä lukuja kuten määrällinen tutkimus. Laadullinen tutkimus pyrkii ilmiön kuvaamiseen, ymmärtämiseen ja mielekkääseen tulkintaan ja syvään ymmärtämiseen. Laadullisen aineiston analyysi on syklinen prosessi, ilman määrällisen tutkimuksen tiukkoja sääntöjä. Tutkija tekee vuoroin kenttätöitä ja teoriapohdintoja vaihdellen ja joustavasti. Tutkimusprosessissa voidaan palata joustavasti aikaisempiin vaiheisiin. (Kananen 2012.)

Palvelumuotoilun muotoiluajatteluun perustuvat keskeiset periaatteet soveltuvat mainiosti kulttuurihyvinvoinnin kentälle, sillä kehittämistyö on ihmislähtöistä, eli ihminen on keskiössä ja lähtökohtana kehittämistyössä. Oikean ongelman ratkaisussa halutaan selvittää luovasti asiakkaan tai käyttäjän oikea tarve tai ongelma ja tähän käytetään tarpeeksi aikaa. Ideointi- ja työpajoissa

käytetään eksploratiivista eli tutkivaa ja kehittävää otetta ja toimitaan ihmislähtöisesti pyrkien selvittämään asiakastarpeita. (Koivisto ym. 2019, 39 - 40.)

Iteratiivisuus tarkoittaa sitä, että työvaiheita toistetaan riittävän monta kertaa, jolloin kehittämisprosessista muodostuu oppimisprosessi, jossa aikaisempiin työvaiheisiin on lupa palata. Palvelumuotoilussa divergentin ja konvergentin ajattelun vuoropuhelu eli analyttiseen päättelyyn ja arviointiin perustuva ajattelutapa yhdistetään intuitioon, mielikuvitukseen ja asioiden vapaaseen yhdistelyyn perustuvaan ajatteluun, jolloin saadaan ideoitua laajemmin ja monipuolisemmin. Divergentissä vaiheessa luodaan runsaasti vaihtoehtoja, ja konvergentissa vaiheessa karsitaan niitä. (Koivisto ym. 2019, 39 - 40.)

Protoilu ja testaus tarkoittavat esimerkiksi prototyypin, hahmomallien ja visualisointien avulla suunniteltujen palveluiden toimivuutta. Prototyypit pyritään toteuttamaan raakileinä, edullisina versioina, ja niiden on tarkoitus karsia huonot tuotteet ajoissa pois innovaatioprosessista. Yhteiskehittämisellä ratkaisut pyritään kehittämään kaikkien ihmisten kanssa, joihin kehittäminen vaikuttaa. Kehitetään yhdessä käyttäjien, asiakkaiden ja työntekijöiden kanssa. Näin myös työntekijät saadaan samalla sitoutettua palvelun muutokseen. Muotoiluajattelussa suositaan monialaisia kehitystiimejä, jotka mahdollistavat vaativampien kehittämishaasteiden ratkaisun. (Koivisto ym. 2019, 39 - 40.)

8.2 Pikku Lennokki -ideointi ja draamatyöpajat

Pikku Lennokki -kulttuuriverkoston kulttuuriyhdyshenkilöiden yhteisissä ideointityöpajoissa lähdettiin liikkeelle siitä, että kartoitettiin, mitä tiedämme nyt. Tutkija laati nelikentän ennen ensimmäistä yhteistä ideointityöpajaa, jonka kysymykset esitettiin jokaiselle työpajaan osallistujalle ryhmähaastattelun muodossa Teamsin välityksellä. Tarkoituksena oli muodostaa kaikille yhteinen kuva lähtötilanteesta. Tutkija teki tuloksista yhteenvetona Mood Board -julisteen kehitteillä olevasta tapahtumasta jaettavaksi ennen seuraavaa kokoontumista. Projektin alkuvaiheessa on hyvä hyödyntää asiakas- ja sidosryhmiä

haastattelun muodossa tarpeiden tunnistamiseksi, mutta myös kaikissa suunnitteluprosessin vaiheissa ideoiden keräämistä varten. Kun jokaiselle jaetaan palaverin aikana puheenvuoro, ketään ei jätetä huomiotta, vaan kaikki saavat äänensä kuuluviin. (Ideapakka s.a.)

Skenaarioiden avulla muotoilija pyrkii ymmärtämään kehitettävää palvelua ja sitä voidaan käyttää konseptin kuvailuun. Skenaario kertoo muotoilijalle tai tutkijalle, minkälainen tulevan joulutapahtuman tulisi olla. (Keinonen ym. 2013, 76 - 79.)

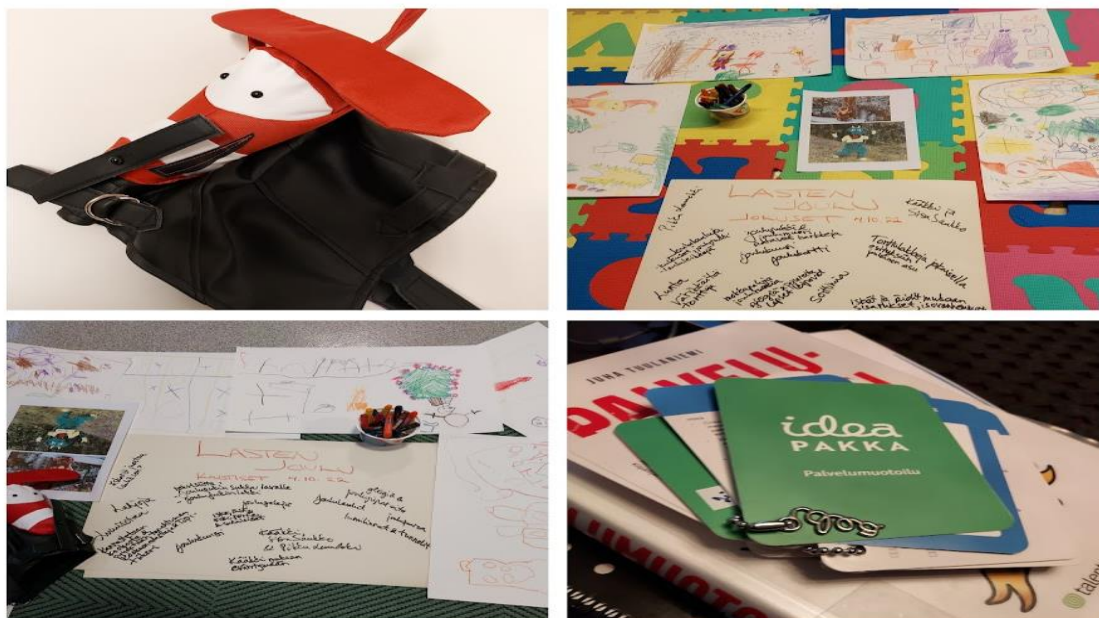
Luotainten avulla voidaan rikastuttaa ja tukea suunnittelijan inspiraatiota, kerätä tietoa palvelun käyttäjistä, antaa käyttäjille mahdollisuus osallistua palvelun ideointiin ja suunnitteluun sekä rakentaa vuorovaikutusta suunnitteluryhmän sisällä (Mattelmäki 2006, 70). Pikku Lennokki –verkoston kulttuuriyhdyshenkilöt pitivät päiväkotiansa ideointi- ja suunnittelutyöpajoista päiväkirjaa ranskalaisin viivoin ja raportoivat niistä tutkijalle sähköpostitse.

Koska luotaimet ovat lähtökohtaisesti subjektiivisia, niiden avulla on mahdollista saada hankittua suunnitteluun yksilöllinen ymmärrys (Mattelmäki 2006, 74). Luotainten avulla tutkijalla oli mahdollisuus saavuttaa lapsiryhmien toiveita ja ideoita sekä valmiita tuotoksia eri puolilta Kouvolaa kulttuuriyhdyshenkilöiden välityksellä.

Luotainten avulla oli tarkoitus saavuttaa Kouvolan varhaiskasvatuksen eri yksiköt Pikku Lennokki -kulttuuriyhdyshenkilöiden kautta. Aineisto kerättiin eri yksiköistä Lasten joulu -tapahtumaviikon ohjelmistoksi sekä havainnoinniksi lasten osallisuuden toteutumisesta yhteissuunnitteluprosessien aikana.

Luotaimilla kerättyä aineistoa tulkitaan laadullisen tutkimuksen tapaan johtolankoja, yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia etsien. Saatua aineistoa voidaan tulkita jäsentämällä teemoittain, materiaalin ehdoilla, tiivistämällä ja yhdistämällä tai suoralla tulkinnalla (Mattelmäki 2006, 108 - 112). Tutkimuksessa tiivistetään ja yhdistetään saatua aineistoa valmiiseen Lasten joulu -konseptiin.

Pikku Lennokki -draamatyöpajoissa eri puolilla Kouvolaan lapset pääsivät kuvailemaan omaa näkemystään Lasten joulu -tapahtumasta (kuva 12). Nämä skenaariot Pikku Lennokki -kulttuuriyhdyshenkilöt välittävät tutkijalle.

Kuva 12. Pikku Lennokki -draamatyöpaja

Pikku Lennokki -draamatyöpajan avulla lapset voivat ilmaista ajatuksiaan esimerkiksi kertomalla sanallisesti ajatuksensa, laulamalla, piirtämällä tai vaikkapa tanssimalla. Varhaiskasvattaja poimii lasten ideat ja toiveet ylös ja välittää ne tutkijalle luotaimen avulla eli sähköpostin välityksellä.

Ideointi ja kehitysvaiheen aikana tulevaa Lasten Joulu -tapahtumaa voidaan hahmotella fiktiivisellä esitteellä, jossa konkretisoidaan vielä kehitteillä oleva palvelu käyttäen kuvia, sloganeita tai myyntiargumentteja (Ideapakka s.a.). Jokaisesta ideointityöpajasta on laadittu muistio ja kehitteillä olevasta Lasten joulu -tapahtumasta koko ajan päivittyvä esite varhaiskasvatuksen tapahtumista viikon aikana.

8.3 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti

Kaikkien tutkimusten tulee olla oikeita, uskottavia ja luotettavia. Tieteessä ja tutkimustoiminnassa luotettavuuskäsitteet ovat reliabiliteetti eli tutkimustulosten pysyvyys ja validiteetti eli oikeiden asioiden tutkiminen ja näistä kahdesta koostuu tutkimuksen luotettavuus. (Kananen 2012, 161 - 162.)

Tieteellisen kehittämistutkimuksen perusta ovat oikein valitut ja käytetyt menetelmät sekä käytettävän tiedon luotettavuus. Tieto jalostuu tutkimustuloksiksi kehittämistyön muutoksen ansiosta. Kehittämistyö ja tutkimustyö kulkevat rinta rinnan. Käytännön kehittäminen dokumentoidaan ja analysoidaan tutkimustyössä tieteellisin menetelmin. Luotettavuus perustuu tutkimusprosessin vaiheiden ja tulosten riittävän tarkkaan dokumentaatioon, jolla osoitetaan, mitä ja miten on tehty. (Kananen 2012, 162.)

Kehittämistutkimus on tuotettu palvelumuotoilun menetelmillä. Aineistoa on kerätty ja dokumentoitu koko kehittämistyön ajan tammikuusta 2022 alkaen. Varhaiskasvatyüksiköiden tutkimusaineisto käsiteltiin ja esitettiin anonyymisti kehittämistyössä. Kehittämistutkimuksella pyritään aina muutokseen, joten kriteeri sille, ettei tutkija pyri vaikuttamaan tutkittavaan kohteeseen, jää tässä tutkimustyyppissä pois. (Kananen 2012, 166.)

8.4 Asiakasymmärryksen hankinta

Lasten Joulu -tapahtuman kulttuurihyvinvoinnin kehittämistyö aloitettiin asiakasprofiilien tai pikemminkin asiakassegmenttien luomisella.

Asiakasprofiili on tutkimusryhmästä esiin nousseen, samanlaiset toimintamallit ja motiivit omaavan heimon kuvaus. Mitä suuremmasta ryhmästä havaittu toimintamalli nousee, sitä arvokkaampi se tietona on. Käytin segmentointiin samankaltaisuuskaaviota, jonka avulla ryhmittelin asiakkaat. (Tuulaniemi 2011, 154 - 155.)

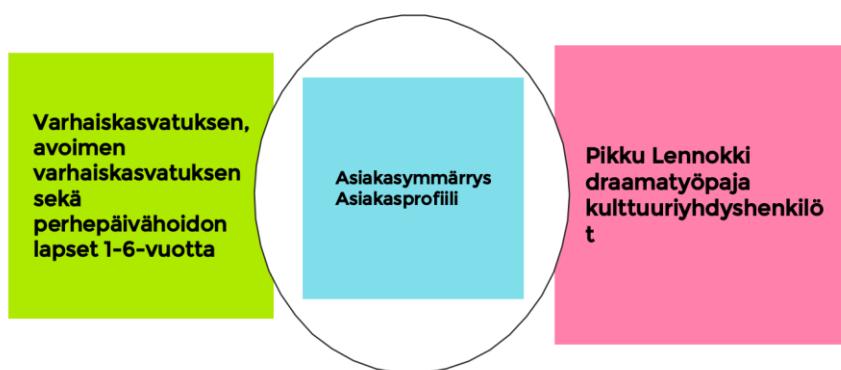
Kuva 13. Samankaltaisuuskaavio 1

Kuvan 13 samankaltaisuuskaaviosta 1 on havaittavissa, että tulevan tapahtuman oletettujen asiakkaiden jaottelu ikäryhmittäin on selkein tapa. Uusi ryhmittely muodosti kolme eri ryhmää: lapset, aikuiset ja ikäihmiset. Katso kuvan 14 samankaltaisuuskaaviota 2.

Kuva 14. Samankaltaisuuskaavio 2

Koska tapahtuman kehittämistyö toteutetaan varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä, muodostavat 1 - 6-vuotiaat lapset sekä päiväkotien varhaiskasvattajat tapahtuman suurimman käyttäjäkunnan. He ovat myös Lasten joulun suurin suunnittelu- ja toteuttajaryhmä. Varsinaisen asiakasprofiilin luomiselle ei siis ollut enää tarvetta.

Kuva 15. Asiakasymmärryksen hankkiminen draamatyöpajojen kautta

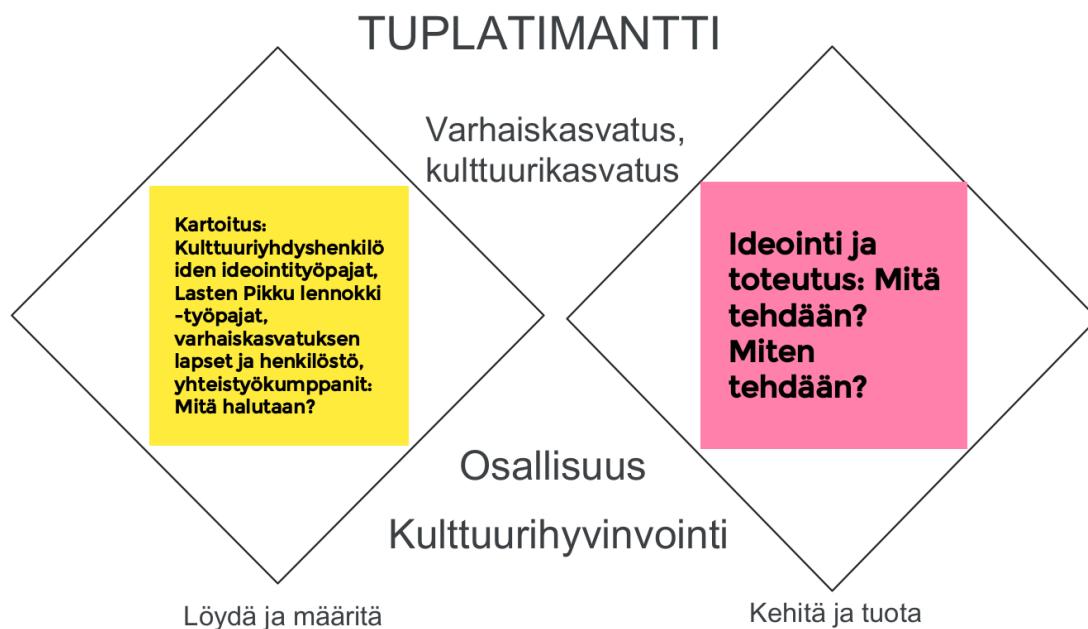
Asiakastiedon hankintamenetelmänä varhaiskasvatustyöyksiköissä käytettiin tutkijan kehittämää Pikku Lennokki -draamatyöpajaa (ks. kuva 15). Sen avulla pyritään saamaan selville mitä 1 - 6-vuotiaat lapset haluavat Lasten Joulu -tapahtumaan. Samaa Pikku Lennokki -draaman työpajaa varioiden voidaan ideoida ja suunnitella, harjoitella ja valmistella esityksiä ja tuotoksia sekä myös arvioida toimintaa ja tapahtumaa.

8.5 Tuplatimantti

Kulttuurihyvinvoinnin kehittämistyö Lasten joulu -tapahtuma, suunniteltiin ja toteutettiin palvelumuotoilun menetelmin. Palvelumuotoilun prosessi toteutettiin Design Councilin vuonna 2004 lanseeraaman visuaalisen palveluprosessikuvausten eli tuplatimantin (Double Diamond) mukaisesti.

Tuplatimantin palveluprosessi koostuu kahdesta toisiaan seuraavasta vaiheesta eli timantista. Kuva 16, näyttää kuinka ensimmäinen timantti auttaa tunnistamaan ongelman tai auttaa löytämään kehittämiskohteen palvelusta. Löydä ja määritä -vaihe on analyttinen ja tutkimuksellinen, ja sen tavoitteena on "löytää oikea ongelma". Toisen timantin avulla pyritään kehittämään löydettyyn ongelmaan tai mahdollisuuteen parhaiten soveltuva ratkaisu. Kehitä ja tuota -vaihe on luonteeltaan luovempi, ja sen mottona on "Ratkaise ongelma

oikein”. Tuplatimantti-prosessissa divergentti eli vaihtoehtoja luova ja konvergentti eli vaihtoehtoja rajaava ajattelu vuorottelevat. Löydä ja kehitä -vaiheet ovat luonteeltaan divergenttejä, ja määritä ja tuota -vaiheet ovat konvergenttejä. (Koivisto ym. 2019, 42 - 43.)

Kuva 16. Tuplatimantti (Design Council 2004)

Varhaiskasvatuksen lapset ja kasvattajat olivat kehittämisen lähtökohtana ja keskiössä, kun lähdettiin määrittelemään kulttuurihyvinvoinnin kehittämiskohdetta eli uutta Lasten joulu -tapahtumaa. Lähdettiin selvittämään, minkälainen Lasten joulu -tapahtuma halutaan. Ensimmäinen oli selvitettävä, mitä lapset ja aikuiset käsittivät joulutapahtumalla ja mitä siihen kuuluu. Ideointi- ja kehittämistyöpajoja toistaen saatiin selville mitä halutaan. Seuraavaksi selvitettiin mitä ja miten tehdään eli miten oman päiväkodin Lasten joulu -tapahtuma toteutetaan ja käynnistettiin harjoitukset ja valmistelut. Samaan aikaan mieltivät kulttuurikasvatuskoordinaattori, tutkija ja päiväkotien kulttuuriyhdyshenkilöt ideointi- ja kehittämistyöpajoissaan myös minkälainen on kaikille avoin Lasten joulu -tapahtuma ja miten se toteutetaan. Hankittiin yhteistyökumppaneita ja toteutettiin heidän kanssaan ideointi- ja suunnittelupalavereja.

8.6 Konseptointi

Konseptointi kuvaa palvelukokonaisuutta visuaalisesti ja informatiivisesti. Se voi olla kuva, juliste tai tekstiivistelmä, jonka avulla viestitään uudesta palvelusta, dokumentoidaan ja hahmotetaan se. Lasten joulu -konseptikuvaus sisältää palvelun nimen, kuvauksen palvelusta, tiedon siitä kenelle palvelu on suunnattu, mitä hyötyä siitä on asiakkaalle ja miten palvelu tuotetaan sekä jatkokehitysideat. (Ideapakka s.a.)

Lasten joulu -konsepti esitetään kuvallisena ja sanallisena palvelupolkuna. Palvelukonsepti koostuu uuden palvelun palvelupolusta, joka kuvaa tuokioita ja kontaktipisteitä, joiden avulla voidaan luoda ymmärrys palvelun tuottamisesta, sen vastaamisesta asiakkaan tarpeisiin ja siitä mitä se palvelun tuottajalta vaatii. Palvelukonsepti on kuin kartta, joka rakentaa suurta kuvaa mutta jättää yksityiskohdat piiloon ja antaa näin tilaa kehittämislle. (Tuulaniemi 2011, 191.)

9 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Kulttuurihyvinvoinnin kehittämistyön tarkoituksena oli toteuttaa Kouvolan varhaiskasvatuksen ja kulttuurikasvatuksen yhteisen kulttuurikasvatusohjelma Pikku Lennokin kulttuuriyhdyshenkilöiden kanssa kulttuurihyvinvointia ja osallisuutta lisäävä palvelumuotoiluprosessi joulutapahtuman toteuttamiseksi. Yhteiskehittämällä toteutetun tapahtuman tavoitteena oli vahvistaa lasten kulttuurihyvinvointia ja osallisuutta niin tapahtuman suunnittelussa kuin toteutuksessa.

Kehittämiskysymyksiksi nousivat seuraavat: Minkälainen Lasten joulu -tapahtuma on?

Mitä Lasten joulu -tapahtuma pitää sisällään kulttuuriyhdyshenkilöiden mielestä?

Mitä Lasten joulu -tapahtuma pitää sisällään lasten mielestä?

Näin saatuja tietoja hyödynnettiin myös Lasten joulu -viikon muita tapahtumia yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa kehitettäessä.

10 PIKKU LENNOKKI -KULTTUURIYHDYSHENKILÖVERKOSTON AKTIVOIMINEN JOULUTAPAHTUMAN SUUNNITTELUUN

Tapahtuman suunnittelu aloitettiin tammikuussa 2022. Yhteydenotto Jaana Vuorio-Palmumaahan käynnisti suunnittelun sähköpostiviestien, puhelinkeskustelujen ja Teams-palaverien kautta. Koronan takia tauolla ollut Pikku Lennokki -yhdyshenkilöverkosto aktivoitiin ja kutsuttiin ensimmäiseen Teams-palaveriin helmikuussa 2022. Yhdyshenkilöt innostuivat joulutapahtuman suunnittelusta, ja niinpä ideointi lähti käyntiin. Tutkija toteaa lähtötilanteen Teams-palaverin aikana tekemänsä muistion perusteella. Tutkija osallistui yhdessä kulttuurikasvatuksen kanssa, kulttuuriyhdyshenkilöiden Teams-palaveriin, joissa ideoitiin yhdessä toimintatapoja.

Kuva 17. Ennakoi ja ideoi. (Ideapakka s.a.)

Seuraava yhteinen palaveri pidettiin huhtikuussa. Siinä oli tarkoituksena koota yhteen ideoita Pikku Lennokki -yhdyshenkilöiltä ja saada aikaan konsepti ja aikataulukaus projektille. Ennen huhtikuun palaveria tutkija lähetti osallistujille sähköpostilla avoimia kysymyksiä, joissa pyydettiin miettimään valmiiksi ideoita ja menetelmiä lasten kanssa toteutettaviksi. Jokainen pääsi Teams-palaverissa esittämään ehdotuksensa ja ideansa, jotka tutkija kirjasi ja analysoi luokittelemalla (Kananen 2012).

Huhtikuun palaverissa sovittiin tutkijan koostaman aineistoanalyysin pohjalta jatkotoimenpiteet ja seuraava Teams-kokoontuminen. Tätä toistettiin palvelumuotoiluperaatteiden mukaan ja yhteiskehittämisen tuloksena syntyi valmis konsepti Lasten Joulu -tapahtumalle.

10.1 Pikku Lennokki -kulttuuriyhdyshenkilöiden ideointityöpajat

Kouvolan varhaiskasvatusyksiköiden kulttuuriyhdyshenkilöiden ideointityöpajat toteutettiin Teamsin välityksellä erilaisia palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen. Ensimmäisessä yhteisessä Teams-palaverissa 23.2.2022 kyseltiin halukkuutta yhteisen joulutapahtuman ideointiin ja järjestämiseen. Tutkijan visio toimi alustuksena hyvälle keskustelulle, ja palaveriin osallistuneet osoittivatkin halukkuutensa osallistua tapahtuman ideointiin ja järjestämiseen. Mietittiin toteutusaikaa, -paikkoja, -tapoja jne. Ideoitiin jo alustavasti yhteistyöverkostoa mukaan. Pohjana keskustelulle toimi palvelumuotoilun nelikenttä, jossa selvitetään mitä tiedämme nyt, ja jossa saadaan muodostettua yhteinen käsitys ja lähtötilanne (ks. kuva 18).

NELIKENTTÄ: MITÄ TIEDÄMME NYT?	
A) MITÄ JOULUTAPAHTUMAKÄVIJÄT HALUAVAT JA TARVITSEVAT?	B) MITÄ MAHDOLLISTAJIA MEILLÄ ON? RESURSSIT, VERKOSTOT...
C) MILLAISIA KOKEMUKSIA MEILLÄ ON? MINKÄLAISIA TAPAHTUMIA MUUT OVAT JÄRJESTÄNEET?	D) ALUSTAVAT IDEAT?

Kuva 18. Nelikenttä. Palvelumuotoilun Ideapakka. Ideapakka.fi

A) Mietittiin muun muassa seuraavia asioita: Mitä joulutapahtumakävijät haluavat ja tarvitsevat? Miltä tapahtumapaikka näyttää ja missä se on? Miltä siellä tuoksuu? Keitä muita siellä on? Kuka esiintyy? Mitä esitetään?

B) Mietittiin: Mitä mahdollistajia meillä on? Mitkä ovat resurssit, verkostot, yhteistyökumppanit, joihin voisi ottaa yhteyttä.

C) Mietittiin: Millaisia kokemuksia meillä on? Minkälaisia tapahtumia muut ovat järjestäneet (Benchmarking)

D) Ryhdyttiin ideoimaan alustavia ideoita Lasten joulu -tapahtumaan.

10.2 Ensimmäinen Pikku Lennokki -ideointityöpaja

Ensimmäisen Pikku Lennokki -verkoston aktivointi- ja ideointityöpaja käytiin 23.2.2022 Teamsin välityksellä. Osallistujia Kouvolan varhaiskasvatuksesta oli mukana viisitoista henkilöä sekä tutkija. Kulttuuriyhdyshenkilöt lähtivät innokkaasti mukaan ideoimaan tapahtumaa palvelumuotoilun menetelmillä. Mietittiin tapahtuman sisältöä, paikkoja ja ajankohtia. (Ideapakka s.a.). Puheenvuorot jaettiin tasapuolisesti kaikille ja huolehdittiin siitä, että kaikki saivat mielipiteensä ilmaistua. Keskustelu oli vilkasta ja tutkija koosti ideoinnin tuloksesta kuvan 19 mukaisen Mood Boardin.

Kuva 19. Ensimmäisen ideointipajan mietinnän tuloksia

Todettiin, että tapahtumat tulee hajauttaa mahdollisimman laajalle alueelle suur-Kouvolassa ja tehdä ylisukupolvisiksi ja esteettömiksi, jotta hyvä saavutettavuus toteutuisi. Järjestetään mahdollisimman paljon maksuttomia, kaikille avoimia, matalan kynnyksen tapahtumia lapsiperheille. Yhteistyötä toivottiin balettikoulujen, musiikkiluokkien, musiikkiopiston ja kirjastojen kanssa. Suun-

niteltiin varhaiskasvattajista koostettavaa omaa bändiä tai tanssiryhmää esiintymään Manskin lavalle tai muulle avoimen tapahtuman foorumille. Ilmaistiin halukkuutta viedä jouluisia esityksiä päiväkotien lähellä sijaitseviin palvelutaloihin. Pihajuhlat päiväkotien tai läheisten palvelutalojen pihoilla todettiin esteettömämmiksi kuin sisätilat. Varhaiskasvatuksen maskotit Kääkki, Sisu Saukko ja Pikku Lennokki haluttiin mukaan näkymään tapahtumissa. Se oli myös varhaiskasvatuspäällikkö Helena Kuusiston toive. Suunniteltiin oheistoimintana joulutoria Hampsta-puistoon myyntikojuineen, valoineen ja soivine karuselleineen. Mietittiin myös, voisivatko lapset tavata tapahtumassa eläimiä jossain paikassa ja mikä se olisi.

10.3 Toinen Pikku Lennokki ideointityöpaja

Seuraava Pikku Lennokki -verkoston ideointipalaveri käytiin 27.4.2022 Teamsissa. Paikalla Kouvolan varhaiskasvatuksesta oli yhdeksän henkilöä sekä tutkija. Tuolloin valittiin joulutapahtuman ajankohdaksi viikko 48 ja kestoksi koko viikon. Kartoitettiin mahdollisia yhteistyökumppaneita ja toimitiloja. Tutkija Helena Karvisen kehittämä palvelumuotoilun future telling -menetelmää hyödyntävä Pikku Lennokki -draamatyöpaja esiteltiin kulttuuriyhdyshenkilöille jalkauttavaksi käyttöön, lasten osallistamiseksi tapahtuman suunnitteluun varhaiskasvatusyksiköissä. Työpaja esite löytyy liitteenä, Liite 1. Luotaintutkimusmenetelmää apuna käyttäen on tarkoitus jalkauttaa havainnointi ja päiväkirjan pito kulttuuriyhdyshenkilöille, jotka raportoivat varhaiskasvatusyksiköidensä suunnitelmat, toteutukset ja arvioinnin tulokset tutkijalle koostettavaksi yhteen. Luotaimena käytetään kulttuuriyhdyshenkilön pitämää ranskalaisin viivoin kirjoitettua havainnointi kirjanpitoa, joka toimitetaan tutkijalle sähköpostin välityksellä.

10.4 Kolmas Pikku Lennokki ideointityöpaja

Kolmas Pikku Lennokki -verkoston palvelumuotoilun menetelmin toteutettu ideointityöpaja toteutettiin 24.8.22 Teamsin välityksellä. Osallistujia oli tuolloin

Kouvolan varhaiskasvatuksesta seitsemän henkilöä sekä tutkija. Tuolloin mietittiin jälleen esiintymis- ja tapahtumapaikkoja sekä yhteistyökumppaneita ja suunniteltiin kaikille avointa ohjelmaa, apuna oli sähköpostilla kaikille lähetetty kokonaishahmotelma yhteistyökuvioista. Joulutapahtumapaikat olivat Kuusankoskitalo, Kouvolatalo, Simeliussali, kaikenikäisten kohtamispaikka Pointti Hansakeskuksessa ja Kouvolan kirjastot. Mankin lava ja Kuusankoskitalon ulkolava jätettiin tässä vaiheessa pois suunnitelmista. Musiikkiesityksiä päätettiin alkaa järjestämään päiväkodeille musiikkiluokilta ja musiikkiopiston Suzuki-soittajilta. Pohdittiin myös tapahtuman markkinointia ja kehiteltiin logoa. Ideoitiin varhaiskasvatuksen Kääkille, Sisulle ja Pikku Lennokille tonttulakit päähän, mutta logoa ei voitu kuitenkaan käytännössä toteuttaa. Logoa on käytettävä vain sen alkuperäisessä muodossa. Tämä oli kuitenkin esimerkki ideoista, joita syntyi iteratiivisella yhteiskehittämisellä.

Kuva 20. Kouvolan varhaiskasvatuksen logo tonttulakeilla ei tullut käyttöön

Kouvolan varhaiskasvatuksen maskotteja suunniteltiin yhteiskiertyelle esimerkiksi kirjastoihin, mutta todettiin ettei muilla hahmoilla kuin Kääkillä ole roolipukua. Kääkki vieraili kyllä joissain päiväkotien tapahtumissa ja avajaistapahtumassa Kouvolan keskustassa.

10.5 Neljäs Pikku Lennokki ideointityöpaja

Neljäs Pikku Lennokki -verkoston palvelumuotoilun menetelmin toteutettu ideointipalaveri pidettiin Teamsissä 29.9.22. Osallistujia Kouvolan varhaiskasvatuksesta oli neljätoista henkilöä sekä tutkija. Silloin pohdittiin mahdollisuutta

saada Pohjois-Kymen musiikkiopiston Suzuki-soittajia esiintymään eri päiväkodeissa, ja näin tarjota lapsille konserttielämys vertaisesiintyjien muodossa. Kulttuuriyhdyshenkilöt kertoivat omien päiväkotiensä joulutapahtumien suunnittelusta ja työn etenemisestä. Jaana Vuorio-Palmumaa kertoi myös mahdollisuudesta tilata Tiernapojat päiväkotiin esiintymään. Sovittiin Lasten joulu -tapahtuman avajaispäiväksi lauantai 26.11.22. Tapahtuman juhlapuhujaa mietittiin.

10.6 Viides Pikku Lennokki ideointityöpaja

Viides Pikku Lennokki -verkoston ideointipalaveri pidettiin Teamsin välityksellä 11.11.2022. Paikalla oli kahdeksan kulttuuriyhdyshenkilöä Kouvolan varhaiskasvatuksesta, kulttuurikasvatuskoordinaattori Jaana Vuorio-Palmumaa ja tutkija Helena Karvisen lisäksi. Palvelumuotoilun menetelmistä käytettiin tulevaisuuden esite-menetelmää (Ideapakka s.a.), kuvailemaan mitä ja millä tavoin tapahtumasta haluttiin kertoa ja missä ja kenelle. Tällöin keskusteltiin Lasten joulutapahtumaviikon avoimista tapahtumista, <https://www.kouvola.fi/lastenjoulu> ja erityisesti avajaistapahtumasta. Kääkin pukuun saatiin henkilö ja Pikku Lennokin ja Sisu Saukon esittelijää jäätin vielä etsimään. Markkinointi käynnistettiin kulttuuripalveluiden toimesta: Mediatiedote, some, Facebook, Kymenlaakso.nyt, lehti-ilmoitukset; PK -lehti ja Kouvolan Sanomat. Tilastoja suunnitteluun ja joulutapahtumien toteutukseen osallistuneista lapsista ja aikuisista sekä toiminnallisia kuvauksia pyydettiin välittämään sähköpostitse tutkijalle.

11 YHTEISTYÖKUMPPANIT JA TAPAHTUMAT

Yhteisten Pikku Lennokki -ideointityöpajojen antina oli myös vinkit keneen ottaa yhteyttä esiintyjien ja esityspaikkojen suhteen. Tutkija oli kontaktissa seuraavien tahojen kanssa, ja yhteistyönä syntyi mielekästä ja mieluista ohjelmaa niin järjestävälle taholle kuin yleisöllekin (kuva 21).

Kuva 21. Lasten joulu -tapahtuman yhteistyökumppaneita

Kouvolan Kaupunginkirjaston, kirjastojen Lasten ja Nuorten -tiimin sekä Lukeva Kouvola -hankkeen avulla saatiin hieno ohjelmisto kaupunginkirjastoihin.

Kouvolan musiikkiluokkien opettaja Jaana Petsalo-Okka lupasi musiikkiluokkien laulajia Lasten joulu -tapahtuman avajaisiin kaupungintalon portaille ja laulavaan kulkueeseen portailta Manskin lavalle. Kulkue onnistui hienosti ja lapset lauloivat myös Manskin lavalla.

Hansakeskuksessa sijaitsevassa kaiken ikäisten kohtaamispaikka Pointissa kävi erään päiväkodin kaksi lapsiryhmää kävi esiintymässä kahtena eri päivänä.

Pohjois-Kymen musiikkiopiston kanssa sovittiin Susuki-soittajien esiintymisistä eri päiväkodeissa ja tilattiin aulakonsertteja Lasten joulu -viikolla musiikkiopiston tiloihin. Musiikkiopiston bändikoulu kävi myös esiintymässä lapsiperheille nuortenpajalla Nupalla.

Kouvolan Ydinkeskusta Ry:n kanssa saimme yhdistettyä Lasten joulu -tapahtuman avajaiset Kouvolan Manskin joulukadun avajaisiin. Näin saimme näyttävämmän tapahtuman aikaiseksi joulupukkeineen ja Manskin lavoineen. Ihmisiä oli kerääntynyt sankoin joukoin paikalle.

Satubaletti Pikku-Balleriinan Karina Koskinen ja Kouvolan Balettikoulun Soarella Stranden järjestivät upean, paljon harjoittelua ja järjestelyjä vaatineen "Talvisen balettijuhlan" Kouvotalon Simeliussalissa 4.12.2022.

Tutkija piti palvelumuotoilun menetelmiin perustuvan suunnittelupalaverin Teamsin välityksellä Kouvolan kaupunginkirjaston pedagogisen informaation Anne Patrikaisen ja Lukeva -koordinaattori Sari Tuomisen ja Maija Niinimäen kanssa. Mukana oli myös kirjaston työntekijöitä Lasten ja Nuorten -tiimistä. Mietittiin mitä mahdollisuuksia ja resursseja meillä on käytössä ja mitä halutaan tehdä ja mitä on mahdollista toteuttaa. Ohjelmistoon saatiin ideoitua omatoimiset Joulupukin postikonttori ja Tonttupolku kaikkiin kaupungin kirjastopisteisiin. Lisäksi Villi Rillin ja Ama Nallen pieni joulunäytelmä lähti kiertämään kirjastoja viikon 48 aikana.

Kouvolan Ydinkeskusta ry:n puheenjohtaja Kati Klaavuniemi oli valmis yhdistämään Kouvolan keskustan joulun avaus -tapahtuman Lasten joulun avajaisiin ja niin saimme näyttävämmän tapahtuman ja myös Manskin lavan. Kati Klaavuniemen idea laulavasta kulkueesta toi paitsi näyttävyyttä tapahtumaan niin myös yhteisöllisyyttä, kaikkien halukkaiden voidessa liittyä kulkueeseen mukaan.

Nuorten paja, "Nupa" on kovin varattu iltaisin, mutta saimme kuitenkin järjestettyä sinne lapsiperheille musiikkipitoisen joulutapahtuman. Tutkija oli yhteydessä Pohjois-Kymen musiikkiopistoon sekä Kymenlaakson perhekeskuksen Suvi Lyytikäiseen, jonka avulla kaikki maanantai-illan verkoston jäsenet saatiin koolle ja suunnittelemaan yhteistä tapahtumaa. Tilaisuuteen saatiin yhdessä monipuolinen ja toiminnallinen ohjelma lapsiperheille.

12 LASTEN JOULU -KONSEPTI

Lasten kulttuurihyvinvointia ja osallisuutta lisäävä Lasten joulu -konsepti (kuva 22) koostuu palvelumuotoilun menetelmin toteutettavista ideointi- ja suunnittelutyöpajoista sekä draamatyöpajoista varhaiskasvatuksen henkilöstölle ja lapsille sekä Lasten joulun yhteistyökumppaneille. Kulttuurikasvatuskoordinaattori toimii koollekutsujana Pikku Lennokki kulttuuriyhdyshenkilöiden Teamsissä toteutettaviin ideointityöpajoihin sekä yhteistyökumppaneiden kanssa pidettyihin ideointipalavereihin. Tutkija on toiminut tässä pilotissa aktiivisena kontaktoijana yhteistyökumppaneihin ja pitänyt heidän kanssaan ideointi- ja suunnittelupalavereja.

Kuva 22. Palvelumuotoilun menetelmin toteutettava ideointi, suunnittelu ja toteutus. Design Councilin Double Diamondia mukaillen

Ideointi- ja suunnittelutyöpajojen sekä Pikku Lennokki -draamatyöpajojen tuloksena syntyi ohjelmisto päiväkotien sisäisiin Lasten jouluviikon tapahtumiin sekä kaikille avoimiin Lasten joulu -viikon tapahtumiin, kuten kuva 23 osoittaa.

Varhaiskasvatuksen sisällä tapahtuvaan jouluviikon toimintaan:

- päiväkotien oma ohjelmisto: Laulukset, pihajuhlat, työpajat, taidenäyttelyt, askartelut, esitykset...
- päiväkotien muille viemä ohjelmisto: Erilaiset esitykset, valokuvanäyttely, taideteokset, kortit, laulesitykset...
- päiväkoteihin vietävä ohjelma: konsertit.

Lasten joulu – tapahtumaviikko jakaantuu kahteen eri osa-alueeseen:

Kaikille avoimiin joulutapahtumiin:

- avajaiset Manskilla, kirjaston toiminta, konsertit, tonttupolut, perheiden lautapelipäivä, baletti-iltapäivä...

Kuva 23. Lasten joulu -tapahtumaviikon ohjelmat kahdessa osa-alueessa

Lasten joulu -tapahtumaviikko koostuu päiväkotien omista, sisäisistä tapahtumista joihin tullaan vain kutsusta ja tiedotetaan Wilman kautta (kuva 24). Varhaiskasvatuksen lapset voivat suunnitella ja toteuttaa myös muualla kuin päiväkodissa toteutettavia esityksiä esimerkiksi palvelutaloihin ja laitoksiin ilahduttamaan lähimmäisiään.

Kuva 24. Päiväkotien sisäinen ohjelmisto Lasten joulu -viikolla. Ilmainen kuvapankki

Kuvassa 25 näkyy kaikille lapsiperheille ja heidän sidosryhmilleen suunnattuja avoimia tapahtumia, joista tiedotetaan paikallislehdissä sekä Kouvolan kaupungin ja yhteistyötahojen nettisivuilla. Värikäs julistemainonta, esimerkiksi ilmoitustauluilla toisi lisää näkyvyyttä tapahtumalle. Yhteistyökumppaneiden voimin toteutetut avoimet tapahtumat ovat olleet joko ostopalveluja tai talkoohenkistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Kuva 25. Kaikille avoimia Lasten joulu -tapahtumia. Kouvola.fi

Lasten joulu -tapahtuman palvelupolut kulkevat sisäkkäin ja tapahtuman kohderyhmät ovat molemmissa samat (kuva 26). Kaikille avoimiin tapahtumiin ovat tervetulleita kaikki lapsiperheet sidosryhmineen. Niiden toteuttamisessa on ollut mukana henkilöitä kaikista joulutapahtumapaikoista; esimerkiksi Manskilta, Kouvolatalosta, kirjastosta ja musiikkiopistosta.

Kuva 26. Lasten joulu -tapahtuman palvelupolut kulkevat kahdella tasolla

Esiintyjä on ollut musiikkiopistolta, kirjaston Lasten ja Nuorten tiimistä, balettikoululaisia ja satubalettilaisia sekä Kouvolan ulkopuolelta ostettuja esiintyjä. Lapsiesiintyjien huoltajat kuljettavat ja saattavat lapsiaan esiintymispaikoille ja jäävät katsomaan esityksiä.

Kaikille avoimiin tapahtumiin tarvitaan myös äänentoistoa ja valoa sekä eteisvalvontaa. Tarvittavat tapahtumaluvat ja ilmoitukset viranomaisille, mahdollinen eteisvalvonta ja järjestyksenvalvonta on hoidettava kaikille avoimiin tilaisuuksiin.

Päiväkodin sisäisiin tapahtumiin kutsutaan perheet Wilman kautta. Päiväkoteihin vietäviä esityksiä tekevät musiikkiopiston lapsimuusikot ja musiikkiluokkien

laulajat. Lasten huoltajat kuljettavat lapset esiintymispaikoille. Päiväkodeista vietäviä esityksiä eri paikkoihin, kuten palvelutaloihin tekevät lapset ja varhaiskasvattajat.

13 LASTEN JOULU -PILOTTI JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kokemus osoittaa, että Lasten joulu -tapahtuman suunnittelu tulee aloittaa ajoissa. Vaikka vuoden 2022 joulutapahtuman suunnittelu aloitettiin jo alkuvuodesta 2022, johtuen tutkijan opinnäytetyön aikataulutuksesta, aikataulu ei tuntunut liian pitkältä. Suunnittelu on hyvä aloittaa viimeistään elokuussa, mutta aloituspalaverin voi pitää vaikka edellisenä keväänä huhti-toukokuussa, ennen lomakauden alkua jolloin ajatuksia voi kehitellä mielessään kesän aikana. Riittävän pitkä suunnittelu-aika tarvitaan myös iteratiivisen muotoiluprosessin mahdollistamiseksi. Aluksi ideoidaan runsaasti, sitten karsitaan jotain pois ja aloitetaan taas alusta, tapahtuma muotoutuu pikkuhiljaa useiden ideointityöpajojen myötä.

Pikku lennokka kulttuuriyhdyshenkilörekisterin ja sähköpostilistan tulee olla ajantasalla ja ideointipalavereja riittävästi. Kerran kuussa, säännöllisin väliajoin tapahtuva kokoontuminen sitouttaa verkoston jäsenet ja vie asiaa eteenpäin.

Kulttuuriyhdyshenkilöiden on tärkeä saada oman päiväkodin henkilöstö mukaan joulutapahtuman ideointiin ja toteutukseen yhdessä lasten kanssa. Projekti ei ole kenenkään henkilökohtainen, vaan mukavaa, taidelähtöistä ja osallistavaa sekä kulttuurihyvinvointia lisäävää yhteiskehittämistä, lasten ja aikuisten kesken.

Tapahtumia suunniteltaessa tulee huomioida lasten ruokailu- ja päiväuniaika klo 11.00-14.00. Tapahtumien aloitus siis joko heti aamulla klo 9.00-10.00 tai iltapäivällä vasta klo 14.00 jälkeen. Mainontaa oli paljon lehdistössä, mutta

kaiken kattava suurempi mainos puuttui. Mainonta on suuri kustannuskysymys, mutta erittäin tärkeä suunnitella näkyviksi kokooma mainoksiksi kuten esimerkiksi Haminan kaupungin joulumainokset. Julisteet voisivat olla myös toimivia, ehdotettiin palautteessa. Facebook mainontaa käytettiin hyvin hyödyksi. Jokainen yhteistyökumppani mainosti tapahtumaa omilla sivuillaan ja Kouvolan kaupungin sivuilta löytyi kattava, jatkuvasti päivittyvä ohjelma.

Mainontaa varten suunnittelisin Lasten joulu -tapahtumaviikolle oman logon, kuten kulttuuriyhdyshenkilöpalaverissa ehdotin. Se saikin kannatusta ja joku ideoi varhaiskasvatuksen logoon tonttulakit. Valitettavasti logoa ei saanut muokata. Kaupungin lehdissä olleet mainokset eivät olleet kovin näkyviä sillä Kouvola -teksti ei kielinyt mistään erityisestä jouluisesta tapahtumasta vaan oli osa kaupungin konseptin mukaista tiedotusta. Mahdollista yhteistä Lasten joulu -logoa käyttäisivät myös yhteistyökumppanit omassa mainonnassaan, jolloin tapahtuman huomioarvo ja näkyvyys kasvaisi ja tapahtuman brändi syntyisi.

13.1 Varhaiskasvatuksen sisäinen Lasten joulu -ohjelmisto

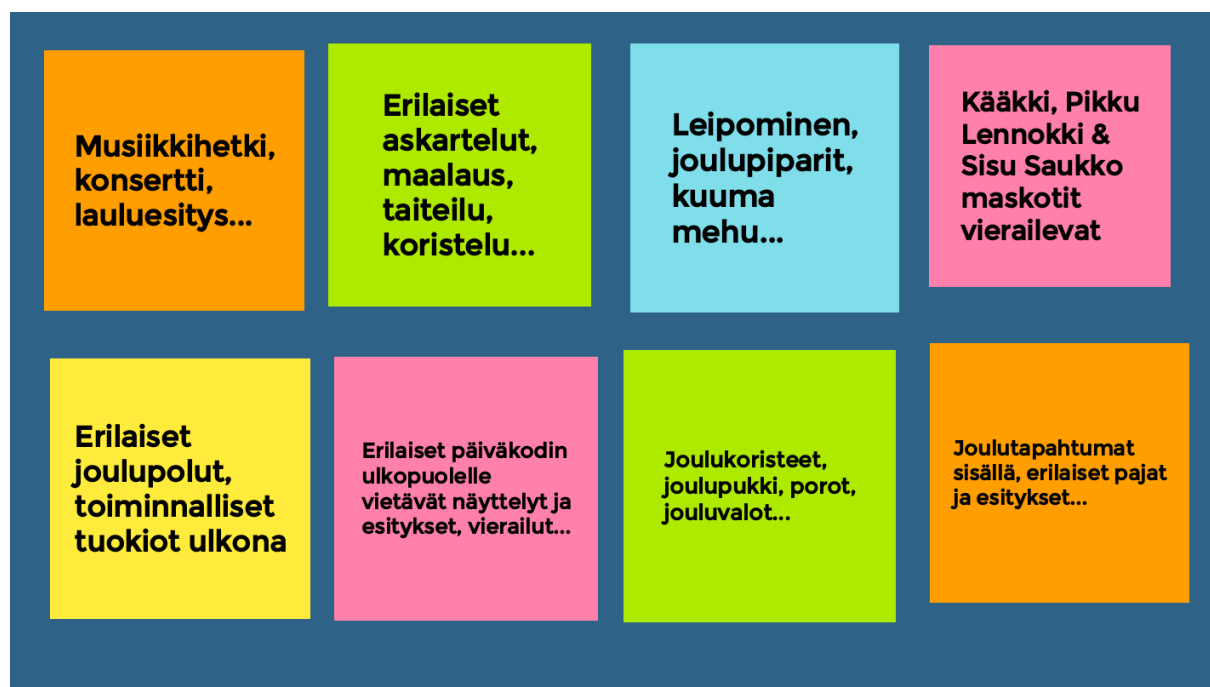
Päiväkotien oma kulttuurihyvinvointia ja osallisuutta lisäävä Lasten joulu -ohjelmisto suunniteltiin ja toteutettiin palvelumuotoilun menetelmillä iteratiivisesti, yhteiskehittämällä lasten ja varhaiskasvattajien toimesta, erilaisissa luovia menetelmiä käyttävissä työpajoissa. Kulttuuriyhdyshenkilöt toimivat tiedon välittäjinä Pikku Lennokki -kulttuuriverkoston ja päiväkotien henkilöstön välillä. Kulttuuriyhdyshenkilöiden verkostopalavereita tulee olla tarpeeksi usein ja riittävän pitkällä aikavälillä, jotta palvelumuotoilun menetelmillä tehtävä yhteiskehittäminen ehtii toteutua iteratiivisesti. Tutkija toimi yhteistyössä kulttuurikasvatuskoordinaattorin kanssa, joka toimi verkoston koolle kutsujana ja tilaisuuksien vetäjänä.

Tutkija lähetti kulttuuriyhdyshenkilöille työkaluksi Pikku Lennokki -draamatyöpajamallin käytettäväksi lasten osallistamiseksi yhteissuunnitteluun. Työpajaa oli tarkoitus toteuttaa eri lapsiryhmien kanssa ja niin monta kertaa

kuin haluttiin. Tutkija pyysi kulttuuriyhdyshenkilöiltä luotain menetelmän mukaisesti raporttia suunnitelluista ja toteutuneista tapahtumista ja tuotoksista sähköpostin välityksellä ranskalaisin viivoin lyhyesti kirjattuina. Tutkija koosti saadut tulokset ja niistä muodostui Lasten joulu -tapahtumaviikko.

Kaikkiin 34 koulun varhaiskasvatusyksikköön lähti kutsu Lasten joulu -kulttuuriyhdyshenkilöiden Teamsin välityksellä toteutettaviin ideointi- ja suunnittelutyöpajoihin. Kaikkiaan 15 päiväkodista oltiin mukana ensimmäisessä ideointi- ja suunnittelutyöpajassa ja kaikki nämä päiväkodit myös suunnittelivat ja toteuttivat Lasten joulu -viikon ohjelmistonsa. Tutkija sai luotain sähköpostia kymmenen eri päiväkodin kulttuuriyhdyshenkilöltä. Loput viisi kulttuuriyhdyshenkilöä raportoivat päiväkotiansa toiminnan suunnitelmista, mutta eivät enää toiminnan toteutumisesta. Prosentuaalisesti Lasten joulu -tapahtumaviikon ideointiin ja toteutukseen osallistui siis 44 % kaikista Koulun päiväkodeista eli lähes puolet.

Kuten kuva 27 osoittaa, Koulun kaupungin päiväkotien ohjelmistossa viikolla 48 oli muun muassa toiminnallisia tapahtumia ulkona ja sisällä. Myös huoltajia oli kutsuttu mukaan juhlimaan päiväkodeille ja nauttimaan lasten esityksistä sekä erilaisista kädentaitojen näyttelyistä.

Kuva 27. Koulun päiväkotien oman ohjelmiston sisältöä

Vanhemmat ja isovanhemmat olivat mielissään kun pääsivät osallistumaan lastensa ja lastenlastensa juhliin ja esityksiin päiväkodeissa.

13.2 Lasten osallisuuden ja ideoinnin toteutuminen

Tutkijalle lähetettiin sähköpostitse luotaimia Lasten joulu -viikolta eri päiväkodeista, joissa lasten osallisuus ja ideointi toteutui seuraavasti:

Päiväkoti 1.

”Meidän päiväkotivieraili Kuusankosken musiikkiluokilla ja he esittivät meille lauluja sekä opettivat meille laululeikin. Meitä odotettiin kovasti vierailulle ja musiikkiluokat toivoivat tällaista tapahtumaa myös keväälle. Musiikkiluokkalaisia oli noin 15 ja opettaja. Meitä päiväkotilaisia oli 14 ja lisäksi 4 aikuista”.

Päiväkoti 2.

”Päiväkotimme toiminnallinen joulun iltatapahtuma pidettiin ulkona. Kehitimme bingoruudukon, jossa oli 9 eri pistettä. Aina kun perhe oli käynyt rastipisteellä, saivat he rastittaa ruudukosta symbolin yli. Pisteinä oli mm. käpyjen tarkkuusheittoa, tuoksupurkkeja, pyykkipoikahyppelyä (vanhemman takkiin kiinnitettiin pyykkipoikia ja lapset irrottivat niitä hyppimällä), musiikki/tanssipiste, riimittelyä, jumppapiste, heijastinten etsintää taskulampuilla kuusesta, valokuvauspiste (vanhemmat saivat ottaa kauniissa ympäristössä kuvia lapsistaan/perheestään). Lopuksi oli glögi-piparipiste. Osallistujia oli 13 aikuista ja 12 lasta. Lisäksi päiväkodin henkilöstöä viisi. Iltta sujui mukavasti ja onnistuneesti.”

Päiväkoti 3.

”Päiväkodillamme suunniteltiin lasten töiden näyttely, johon askartelimme pitkin syksyä töitä, jotka laitettiin sitten ikkunoihin esille. Näyttely on oma-toiminen ja avoin kaikille. Hyödynsimme materiaaleja joita löytyi valmiina päiväkodista. Kävyt etsittiin metsäretkillä.

Askartelut liittyivät eskareilla mm. matikkaan: hamahelmi -lumihutaleissa joutui laskemaan helmien määrää ja pähkäilemään mallin mukaan. Joutuisimmat keksivät myös omia kuvioita. Hamahelmeily tuotti niin paljon lumihutaleita, että niitä hyödynnettiin tänä jouluna myös kaupungin yksinäisten joulu-kortteihinkin.

Tuokiot olivat lapsille mieluisia. Jea -päivässä meillä oli itsenäisyyspäivä -bingo. Bingo oli huisin kivaa ja bingoilu on jatkanut elämää jean jälkeenkin. Bingopalkintona sai Suomen lippu -aihoita, niistä askarrettiin kuuseen lippusi-imoja.

Meidän talossa tapahtuma rakentui arjen keskellä, ei tuonut mitään ylimääräistä hässäkkää. Kiva juttu koko idea ja ensi viikolla sitten saamme nauttia näyttelystä ja saamme perjantaina vielä joulukonsertinkin Suzukisoittajilta. Menemme myös kirjastoon katsomaan näytelmää ja tsekkaamme myös sen omatoimisen tonttupolun.

Lasten suusta:

- ihanaa ku sain ommella, oli mun eka kerta
- tää oli kivaa
- voidaanko taas askarrella?
- ihanana näköistä täällä
- voitko vielä laittaa mun äidilleki tietoo tästä tapahtumasta?"

Kuva 28. Kuvat: Päiväkoti 3

Päiväkoti 4.

“Päiväkotimme jouluihin laulis vietettiin ulkona ja paikalle oli kerääntynyt monikymmenpäinen joukko eri ikäisiä ihmisiä. Lasten vanhempia ja isovanhempia

oli runsaslukuisasti paikalla. Heidät oli kutsuttu etukäteen Wilma-viestillä. Varhaiskasvattajia oli paikalla toistakymmentä, esiintyviä lapsiryhmiä oli kolme ja lapsia yhteensä useampi kymmen. Kaksi lapsiryhmää osallistui tapahtumaan tulella nauttimaan esityksistä ja tarjoilusta. Yhteensä yhdeksän ohjelmanumeron jälkeen siirryttiin nauttimaan kuumaa mehua ja lasten leipomia joulupipareita. Paikalle tulleet vanhemmat ja isovanhemmat kiittelivät mukavasta tapahtumasta. Lapset olivat innoissaan kun vanhemmat olivat tulleet katsomaan esityksiä.

Esitykset lähtivät lasten mieltymyksistä ja niitä harjoiteltiin syksyn aikana. Päiväkotimme lapset kävivät esiintymässä myös ikäihmisille. Päiväkodillamme vieraili Pohjois-Kymen musiikkiopiston Suzuki-soittajia konsertoimassa ja se oli mieluisaa niin lapsille kuin aikuisille. Päiväkotimme lapset järjestivät myös luontoaiheisen valokuvanäyttelyn Kouvolan kaupungin pääkirjastossa.”

Kuva 29. Kuvat: Päiväkoti 4

Päiväkoti 5.

“Meidän päiväkodin osalta lasten joulu viikon suunnitelmat toteutuivat aiemman laittamani ohjelmiston mukaan joka ryhmässä. Kaikki olivat innoissaan

viemässä joululooa ikäihmisten asumisyksikköön (joululaulut), kehitysvammaisten palveluasumisyksikköön (joululaulut ja sirkustelu), lähipäiväkohteihin joulutervehdykset ja näyttelyn muodossa kirjastolla. Täydet lapsiryhmät aikuisineen osallistuivat (5 lapsiryhmää + aikuiset). Pienten ryhmäläiset kävivät viemässä joulutervehdykset Kääkin-kärryllä, joten useampana päivänä Kouvolan varhaiskasvatus sai näkyvyyttä. Meidät otettiin ilolla vastaan ja vastaanottajat tykkäsivät kovasti. Hyvä mieli jäi viikosta, lapset saivat olla ideoinnissa mukana ja ottivat tehtävän ns.kunniatehtävänä.”

Päiväkoti 6.

“Päiväkotimme Joulutapahtumaviikon raportti:

Taidenäyttelyä työsti 5 ryhmää

Tässä lasten kommentteja askartelusta.

- Kivaa oli tehdä ja korvat olivat kiva liimata, tuli hauskan näköinen
- Silmät olivat hauskoja tehdä
- Mä tykkäsin maalata sitä
- Askartelu oli kiva
- Sillä oli nenä
- Hieno tuli
- Kiva:)
- Se on susi
- Askartelu oli kiva tehdä, iloinen kettu

Tämä 1-2 vuotiaiden ryhmä työsti vaativan macarons-askartelun ja kaikista oli hauskaa erityisesti laittaa oikeita kakkukoristeita kakun päälle ja hienosti onnistui. Liisa Ihmemaassa -projektin kädentaitotöitä.

Musiikkiluokkien konsertti oli erityisesti eskareiden mieleen:

- Tämä oli tosi kiva!
- Jeee
- Se oli poro!

Yleisöä yhteensä lapsia 52 ja aikuisia 12.”

Päiväkoti 7.

“Päiväkodin 3-5-vuotiaiden ryhmän lapset piirsivät liiduilla erilaisia jouluisia kuvia koristamaan lähikirjaston postikonttoria. Alle 3-vuotiaiden ryhmän lapset askartelivat joulukuusia samaiseen paikkaan.

Pohjois-Kymen musiikkiopisto kävi esiintymässä päiväkodissamme. Tämä oli hieno kokemus lapsille, matkaa kun on joka paikkaan ja harvoin pääsemme konsertteihin päiväkodin kanssa. Lapset pääsivät itse kivasti osallistumaan soittimilla konserttiin. Tykkäsimme kovasti!”

Päiväkoti 8.

“Meidän talon lastenjouluihän tapahtumat olivat PKMO:n pelimanniulottuvuus viuluryhmän esitykset ja Sisu Saukon joulupolku Marjo Pakkasen vetämänä. Joulukuikkunoiden avajaistilaisuudessa meillä on pari joululaulua ja puhe sekä ihailimme "talven peitto" -tyyliin koristeltuja päiväkodin puita. Päätimme ottaa joulukuikat talon perinteeksi jatkossakin: Joulukuikuna avautuu jokaisena arkipäivänä ja 13.12. alkaen sitten se on joulukuiva. Näitä kukin ryhmä työstää tavallaan ja lapset voivat niitä bongailla itse ulkoilun aikana tai tulo- ja hakutilanteissa vanhempiensa kanssa. "Talven peitto" -materiaalia ovat aikuiset neuloneet nukkarissa ja isommat lapset ovat työstäneet lankatöitä eri tavoin. Langat ovat kierrätyslankoja vihreän lipun hengen mukaisesti. Tämä neulomisprojekti on innostanut meitä aikuisia yhteiseen projektiin, jota kukin työstää tahollaan voimiensa mukaan. Lapset ovat nähneet perinteisten käsitöiden tekemistä ja se on kovasti kiinnostanut heitä.

Lasten joulu -viikkoa olemme työstäneet elokuusta alkaen palaveeraten muutaman kerran siten, että päätaloon joka ryhmästä on edustaja (eskarit eivät ole olleet niin tiiviisti mukana). Olemme jakaneet vastuita ja saaneet omasta mielestä kivaa nostetta järjestää joulutapahtumaviikkoa. Siitä että aloitimme ajoissa on selvästi ollut hyötyä, koska arjessa vain pieniä hetkiä valmistella. Uskomme, että helpottaa kaikkien työtä, että mukavaa ohjelmaa kaikille ryhmille. Lapset ovat niitä voittajia tässä varmasti. En koe jääneeni yksin tässä projektissa vaan kokemus on ollut myönteinen.”

Päiväkoti 9.

”Tiistaina 29.11. aamupäivästä oli Pohjois-Kymen Suzuki-soittajien jouluihin konsertti päiväkodin päätalon jumppasalissa esiintymislavalla. Soittajat esiintyivät kahteen kertaan, jotta kaikki päiväkodin 10 ryhmää pääsivät kuuntelemaan konserttia. Pienet kuuntelijat ihastelivat taitavia soittajia ja ihmettelivät monenmoisia soittimia. Lapset pääsivät myös osallistumaan konserttiin joululaulujen myötä. Torstaina 1.12. klo 9.30 alkaen oli koko talon yhteinen joulunavaus päiväkodin pihassa. Pienimuotoinen tonttunäytelmä lauluineen sai lapset kivasti mukaan yhteiseen laulutuokioon. Päiväkodin pihalle oli laitettu jouluihin rastirata (8 rastia) rekvisiittoineen, joita lapset oman ryhmän kanssa saivat ulkoilun aikana etsiä ja tutkiskella. Joulukorttipaja järjestettiin lapsille ruokalassa, johon saivat osallistua halukkaat. Yhdessä pienten ryhmässä joulukortti askarteluun saivat osallistua myös vanhemmat.”

Päiväkoti 10.

”Meillä oli oikein onnistunut koko talon ulkotapahtuma. Kääkki, Pikku-Lennokki ja Sisu Saukko olivat myös tapahtumassa mukana. Päivän valossa eivät lyhdyt päässeet täyteen loistonsa, mutta poroja lapset ”syöttivät” innokkaasti. Keskusradion kautta soitimme pihalle asti musiikit ja jokainen ryhmä esitti oman ohjelmanumeron. Meillä oli myös koko talon yhteisiä laululeikkejä. Opettelimme mm. Petteri Punakuonon musiikkiin laululeikin ja näin saimme poron mukaan siihenkin hommaan!”

Muutamasta päiväkodista ei tullut enää raporttia toiminnan toteutumisesta, mutta kyseisten päiväkotien kulttuuriyhdyshenkilöiltä saadun tiedon mukaan suunnitelmissa oli ollut seuraavaa:

Päiväkoti 11.

Päiväkotimme osallistuu avoimen varhaiskasvatuksen järjestämään Joulupolkuun päiväkotimme pihalla. Vierailimme kirjastossa katsomassa Amanallea. Meillä on oma jouluihin ulkotapahtuma 14.12.2022 päiväkodin pihalla.

Päiväkoti 12.

”Päiväkodillamme on joulukorttiaskartelua, piparien paistoa jouluista puuhaa. Toiminnalliset joulutapahtumat sisällä ja ulkona.”

Päiväkoti 13.

”Päiväkotimme hyödyntää kirjaston ohjelmaa ja vierailee naapuripäiväkodissa esiintymässä. Päiväkodilla myös pieni tonttupolku koko viikon ajan kierrettävissä vanhemmille ja lapsille tuonti- ja hakutilanteissa, lähtee päiväkodin portilta. Lisäksi ryhmien tien puoleisiin ikkunoihin tehty/tehdään koristeltuja jouluikkunoita.”

Päiväkoti 14.

”Päiväkotimme tekee yhteisen joululaulutapahtuman koulun ja kyläyhdistyksen kanssa vko 48. Päiväkodilla on yhteiset joululaulajaiset kyläyhteisön ja koulun kanssa.”

Päiväkoti 15.

”Päiväkodillamme on toiminnallinen joulujuhla 15.12 ulkotapahtumana.

13.3 Kaikille avoimet Lasten joulu -tapahtumat

Kaikille avoin Lasten joulu -tapahtumaohjelma (kuva 30) suunniteltiin Pikku Lennokki kulttuurikasvatusyhdyshenkilöiden verkostossa yhteisissä ideointityöpajoissa yhteiskehittämällä sekä yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssaideoimalla.

Kaikille avoimia tapahtumia

Kuva 30. Kaikille avoimet Lasten joulu -tapahtumat viikolla 48, 2022

Lasten joulun avajaiset pidettiin Kouvolan kaupungintalon portailla lauantaina 26.11.2022 klo 10.30 (Kuvat 31 ja 32). Paikalle oli kerääntynyt noin kaksisataa henkilöä.

Avajaispuheen pitivät kulttuurikasvatuskoordinaattori Jaana Vuorio-Palmumaa ja varhaiskasvatuksen edustaja Helena Karvinen. Kääkki ja Pikku Lennokki esittäytyvät portailla. Kouvolan musiikkiluokkien 60 hengen kuoro esiintyi laulaen kolme reipasta joululaulua. Tämän jälkeen paikalle saapui Joulupukki muoreineen tervehtimään yleisöä. Ydinkeskusta ry:n toiminnanjohtaja Kati Klaavuniemen ohjeistamana muodostettiin laulava kulkue, joka saattoi pukin ja muorin Manskin lavalle. Lavalla alkoi Ydinkeskusta ry:n järjestämä ohjelma lapsiperheille. Tapahtuma oli todella onnistunut.

Yleisöä oli kerääntynyt paikalle sankoin joukoin Manskin täytyessä kulkueen aikana. Katua pitkin kulkiessaan näki hymyileviä kasvoja ja kuuli "hyvää joulun odotusta" -toivotuksia.

Kuvat 31. Lasten joulun Avajaiset Kouvolan kaupungintalon portailla. Kuva Seija Aspola

Kuva 32. Lasten joulun Avajaiset Kouvolan kaupungintalon portailla. Kuva Seija Aspola

13.4 Avoin varhaiskasvatus

Avoin varhaiskasvatus tarjosi lapsiperheille Nallen Joulupolun Kuovin perhepuistossa, Kouvolassa 28.11-21.12. ja polku oli kuljettavissa myös iltaisin ja viikonloppuisin. Nallen Joulupolku vieraili myös Vuokkolan päiväkodilla, Jaalassa 29.11. klo 9.00-11.30., Valkealan Niinirannassa 2.12. klo 9.30-11.00. Kouvolan Veturin parkkipaikalla vieraili avoimen varhaiskasvatuksen päiväkotibussi 2.12. klo 12.30-14.00.

Avoimen varhaiskasvatuksen asiakkailta tuli tapahtumapaikaksi idea Jaakonpuistosta, sillä alue on aidattu. Manski ja yhteinen tapahtuma yritysten kanssa mietitytti joitakin asiakkaita. Kaupallisuuteen linkittyminen kuulemma ihmetytti. Jotkut harmittelivat kun pukin luokse ei ollutkaan päässyt kaikki halukkaat. Oliko pukin vierailuaika liian lyhyt? Alle 3-vuotiaille kaivattiin lisää tarjontaa ohjelmistoon. Tapahtumien päällekkäisyyttä oli asiakkaiden mielestä kuulemma ollut.

Avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunta oli osallistunut mielellään suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Heidän Nallepolullaan kävi viikon aikana noin 150 osallistujaa ja Polku jatkoi aina joulun saakka. Päiväkotivierailijoita odoteltiin myös polulle, mutta heitä ei joka paikassa ollut käynyt. Polkua oli jaettu eri alueille kuten Jaalaan, Korialle, Keltakankaalle, Niiniranta, Kuusankoski, Kouvola. Palauteraportissa todettiin, että päiväkotiväeltä olisi saanut hyviä ideoita ja vinkkejä suunnitteluun. Mietittiin myös kuinka tapahtumat saadaan sijoitettua varhaiskasvatuksen henkilökunnan työaikoihin sopiviksi”.

13.5 Kouvolan kirjastot

Kouvolan pääkirjastolla lapset pääsivät tutustumaan joulupukin postikonttoriin ja kirjoittamaan tai piirtämään joulupukille postia. Vanhemmille oli viesti, jossa

toivottiin vanhemman postittavan kirjeen perille jottei kirjastolle jäisi paljon lasten tekemää postia. Omatoiminen postikonttori (kuva 33) rakennettiin jokaiseen Kouvolan kirjastoon ajalle 28.11.- 4.12.

Kuva 33. Kouvolan pääkirjaston joulupukin postikonttori. Kuva H.Karvinen

Kirjastoissa pääsi myös seuraamaan Villi-Rillin (kuva 34) ja Ama-Nallen joulunäytelmää, satuhetki -kiertue pysähtyi viikon aikana eri kirjastoissa. Kirjaston palveluita käyttivät myös päiväkotiryhmät. Eri puolilla Kouvola sijaitsevat kirjastot ovat hyviä tapahtumapaikkoja kulttuuritoiminnalle. Kirjastoissa oli myös omatoiminen Lukeva Kouvola-hanketyöntekijöiden suunnittelema Tonttupolku. Tätäkin käyttivät sekä päiväkotiryhmät, että lapsiperheet.

Kuva 34. Villi Rilli. Kouvola.fi

Kirjaston Tonttupolku ja joulupukin postikonttori keräsivät kaikissa kirjastoissa yhteensä 234 kävijää. Villi-Rillin ja Ama-nallen kiertue keräsi yhteensä 200 katsojaa ja Kouvolan pääkirjaston joulunin satutuokio sai 16 kävijää.

“Yhteensä siis tavoitimme 450 lasta ja vanhempaa, mikä on kyllä hieno määrä. Hieman jäi harmittamaan se, että Villi-Rillin ja Ama-nallen kiertueella

osallistujamäärät vaihtelivat suuresti. Valkealassa paikalle ei tullut yhtäkään katsojaa. Mainostaminen jäi meidän puoleltamme viime tippaan, mutta olimme toivoneet, että olisimme tavoittaneet edes päiväkotilaiset.

Kaiken kaikkiaan lasten jouluviikko oli positiivinen kokemus ja mukava tapa tehdä yhteistyötä.” Toteaa Kouvolan kaupunginkirjaston pedagoginen informaattikko Anne Patrikainen ja toivoo Lasten joulu -tapahtumalle jatkoa. Kirjaston kiireinen syksy vaatii vain tiedottamista tulevista tapahtumista hyvissä ajoin, että ehtii valmistautua aikataulullisesti.

13.6 Pohjois-Kymen Musiikkiopisto

Pohjois-Kymen musiikkiopiston nuorten bändikoulun orkesteri esiintyi Nupalla maanantaina 28.11. klo 17-18.30 (kuva 35). Tapahtuma oli suunnattu kaikille lapsiperheille ja paikalle olikin tullut innokasta lapsiyleisöä. Tapahtumassa oli myös muuta mukavaa puuhaa lapsiperheille.

Kuva 35. Nupan joulutapahtuma. Kouvola.fi

Keskiviikkona 30.11. järjestettiin Tonttujen jouluihin metsäseikkailu ”joulumysteeri” Kouvotalon puistossa (kuva 36). Illaksi oli varattu kaksi ennakkoon ilmoitettua ryhmää klo 17 ja klo 18.30. Ryhmät vetivät täysinä max. 30 per ryhmä. Varpun ja Naavan joulumysteeri oli erilaisia tehtäviä sisältävä teatterin ja laululeikkien keinoja käyttävä vuorovaikutteinen creativekaiku.fi:n seikkailullinen

esitys. Tapahtuma oli ollut mieluisa siinä vierailleille, mutta koska tilaisuuteen piti ilmoittautua ennakoon tämä saattoi karsia osallistujia.

Kuva 36. Varpu ja Naava. Kuva Jaana Vuorio-Palmumaa

Samaan aikaan myös Kouvolatalon sisällä oli toimintaa perheille.

Kuvassa 37 näkyy jouluinen, koko perheelle suunnattu tunnin mittainen joulukorttipaja sekä jouluinen musiikkiopiston aulakonsertti. Paikalla korttipajassa oli yksi ohjaaja ja lapsiperheitä, yhteensä n. 35 osallistujaa. Samalla saatiin kuulla (20 soittajaa) Pohjois-Kymen musiikkiopiston nuorten soittajien jouluisa konsertti, aulasoittoa Kouvolatalolla. Yleisöä oli paikalla konserttia kuuntele-
massa noin 50 henkilöä.

Kuva 37. Kouvolatalon jouluinen aulakonsertti ja joulukorttipaja. Kuva Jaana Vuorio-Palmumaa

13.7 Kouvolan Balettikoulu ja Satubaletti Pikku Balleriina

Lasten joulu -viikon päätösjuhla vietettiin sunnuntaina 4.12. klo 14.00 alkaen Kouvolatalon musiikkisalissa. Talvinen balettijuhla lapsiperheille keräsi salin täyteen yleisöä ja innokas lapsiyleisö pääsi myös hetkeksi itsekin lavalle osallistumaan tanssiin. Ikärajan, tunnin kestävä esitys oli maksuton. Ohjelmistossa oli jouluisia satutanssiesityksiä ja otteita baletista Pähkinänsärkijä. Esiintymässä olivat Karina Koskisen Satubaletti Pikkuballerinan tanssijat ja Sorella Strandenin Kouvolan Balettikoulun tanssijat. ”Tilaisuus oli todella onnistunut ja paikalle oli saapunut myös uusia tanssin ystäviä”, kertoi Satubaletti Pikku Balleriinan Karina Koskinen. (Kuva 38).

Kuva 38. Kouvolan Balettikoulun Sorella Stranden ja Satubaletti Pikku Balleriinan Karina Koskinen.
Kuva Sorella Stranden

Kuvissa 39-41 näkyy otteita Kouvolan Balettikoulun ja Satubaletti Pikku Balleriinan eri-ikäisten oppilaiden esityksistä Talvisessa balettijuhlassa.

Kuva 39. Kuva Satubaletti Pikku Balleriinan esityksestä Kouvolatalolla 4.12.22. Kuva Jaana Vuorio-Palmumaa

Kuvat 40 ja 41. Kuvat Kouvolan Balettikoulun esityksestä Kouvolatalolla 4.12.22. Kuvat Jaana Vuorio-Palmumaa

Talvisen balettijuhlan suunnittelu aloitettiin jo alkusyksystä otettuani yhteyttä balettiopettajiin. Mietittiin ajankohtaa, kellon aikaa ja ohjelmistoa. Yhteistyösopimuksen synnyttyä tehtiin tilavaraus Kouvolatalolle. Eteispalvelua ei otettu. Ääni- ja valomies varattiin ja tilattiin tanssimatto esiintymislavalle. Mainonta hoidettiin balettikoulujen omissa somekanavissa sekä Kouvolan kaupungin Kouvola/lastenjoulu -sivulla ja lehtimainontana paikallislehdissä. Juhla oli menestys, sillä sali oli aivan täysi. Talvinen balettijuhla Kouvolatalon musiikkisalissa, veti salin täyteen (300 henkeä) innokasta yleisöä. Esiintyjinä satubalettilaiset ja balettikoululaiset (60 henkilöä).

Kuva 42. Talvisen balettijuhlan palvelupolku

13.8 Muut yhteistyökumppanit

Kaikenikäisten kohtaamispaikka Pointissa vieraili päiväkotiryhmiä laulamassa ja esiintymässä Lasten joulu -viikon aikana. Tarkoitus oli, että myös Pointin kävijät tuottaisivat omaa ohjelmaa.

Porukkatalolla, Savonkatu 23:ssa Kouvolassa vietettiin la 3.12. klo 13.00-17.00 koko perheen Lautapelipäivää. Kuva 43. (Kuva 43)

Pelattavissa oli lautapelejä ja miniroolipelejä. Tapahtuma oli suunnattu kaikenikäisille, mutta lapset toivottiin paikalle vain oman aikuisen kanssa. Järjestäjä toimi Hiiziviikonloppu ry.

Kuva 43. Pelipäivä Porukkatalossa. Kouvola.fi

14 POHDINTA

Lasten joulu -tapahtuman tiimoilta lähetettiin kaikkiin 34 koulun varhaiskasvatukseen kutsu Lasten joulu -kulttuuriyhdyshenkilöiden Teams-palaveriin, kulttuurikasvatuskoordinaattorin toimesta. Kaikkiaan 15 päiväkodista oltiin mukana ensimmäisessä ideointi- ja suunnittelutyöpajassa, ja kaikki nämä päiväkodit myös suunnittelivat ja toteuttivat Lasten joulu -viikon ohjelmistonsa. Prosentuaalisesti Lasten joulu -tapahtumaviikon ideointiin ja toteutukseen osallistui 44 % kaikista Koulun päiväkodeista eli lähes puolet. Palaute varhaiskasvattajilta ja lapsilta on ollut positiivista ja selkeästi tällaista yhteistä ja yhteisöllistä toimintaa on koronan jälkeen kaivattu. Lapset on otettu hienosti mukaan kaikkeen suunnitteluun ja toteutukseen ja osallistuminen on ollut päiväkodeissa melko kokonaisvaltaista ja Lasten joulusta on tullut koko talon yhteinen projekti.

Yhteisötaiteen ja osallistavan taiteen avulla on mahdollista toteuttaa aitoa osallistumista taidelähtöiseen toimintaan myös sellaisille osallistujille, jotka eivät itse omatoimisesti pääse tällaisen toiminnan pariin. Päiväkodeissa ja hoitolaitoksissa järjestettävän taidelähtöisen toiminnan avulla voidaan vahvistaa toimintaan osallistujien yhteisöllistä kulttuurihyvinvointia, osallisuutta ja toimijuutta. Myös kaikille lapsiperheille järjestettävät maksuttomat tapahtumat vaikuttavat osallistujiinsa samalla tavoin: Luovat yhteisöllisyyttä, vahvistavat osallisuutta ja toimijuutta ja lisäävät kulttuurihyvinvointia. (Jussilainen 2019.)

Mielestäni osallisuudella on suuri merkitys henkilön kokonaishyvinvointiin. On kyse sitten pienestä lapsesta, nuoresta koululaisesta, aikuisesta työntekijästä, työttömästä taikka jo eläköityneestä ikäihmisestä niin jokainen kaipaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, pääsemistä osaksi jotain yhteisöä tai ryhmää. Ihminen kaipaa kokemusta siitä, että omilla mielipiteillä ja sanomisilla on merkitystä. Omiin olosuhteisiinsa vaikuttaminen sekä nähdäksesi ja kuulluksi tuleminen tuovat merkityksellisyyttä yksilön elämään. Mielestäni yhteinen oleminen ja teke-

minen tukevat parhaiten ihmisten osallisuutta ja jo toiminnan suunnitteluvaiheessa osallistujien kuuleminen ja ideointi yhdessä tukevat osallisuutta ja sitoutumista.

Lapsiperheiden köyhyys on Suomessa todellisuutta. Työttömyys, korona-pandemian aiheuttama lomautus, yksinhuoltajuus, ylisukupolvinen huono-osaisuus muutamia mainitakseni. Syitä arjen niukkuuteen on monia, mutta olen huomannut kuinka merkittävä asema varhaiskasvatuksella on tasoittaa suurten sosioekonomisten erojen aiheuttamaa kuilua lasten asemassa nyt ja tulevaisuudessa. Varhaiskasvatuksella voidaan mielestäni vahvistaa lapsen itsetuntoa ja itseluottamusta sekä antaa lapsille oppia, henkistä pääomaa ja pohjaa tulevaa elämää ja koulutietä ajatellen. Monissa perheissä on kouluttamattomuutta, masennusta ja näköalattomuutta tulevaisuuteen. Tällaisissa tilanteissa perheissä ei todennäköisesti jakseta ja kyetä panostamaan taiteisiin ja kulttuuriin millään tasolla. Myös vuotuisperinteiden vaaliminen ja juhlapyhien huomioiminen varhaiskasvatuksessa vie mielestäni tärkeää kulttuuriperintöä aina uusille sukupolville, vaikka kodeissa ei niihin olisikaan henkisiä voimavaroja ja taloudellisia resursseja.

Euroopan komission laatima raportti määrittelee sosiaalisen osallisuuden: ”Sosiaalinen osallisuus on prosessi, jolla varmistetaan, että köyhyys- ja syrjäytymisvaarassa olevat saavat tarvittavat mahdollisuudet ja voimavarat osallistua täysipainoisesti talous-, yhteiskunta- ja kulttuurielämään ja saavuttaa kyseisessä yhteiskunnassa hyväksyttävänä pidettävän elintason ja elämänlaadun. Sillä varmistetaan, että he voivat osallistua enemmän päätöksentekoon, joka vaikuttaa heidän elämäänsä ja mahdollisuuksiinsa käyttää perusoikeuksiaan.” (Leemann ym. 2015, 4.)

Kehittämistutkimukseni tutkimuskysymyksessä kysyttiin lapsilta ja aikuisilta: Minkälainen on Lasten joulu -tapahtuma, mitä se pitää sisällään?

Mitä Lasten joulu -tapahtuma pitää sisällään aikuisten mielestä selvitettiin yhteisissä ideointi ja kehittämispalavereissa ja mitä Lasten joulu -tapahtuma pitää sisällään lasten mielestä selvitettiin lapsia osallistavissa Pikku Lennokki -draamatyöpajoissa ja muilla tavoin toteutetuissa lapsia osallistavissa suunnit-

telutuokioissa eri päiväkodeissa. Näin saatuja tietoja hyödynnettiin myös Lasten joulu -viikon muita tapahtumia yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa kehitettäessä. Vastaukseksi muodostui sekä lapsilta, että aikuisilta saatujen tulosten myötä yhteenvetona: Yhteisöllinen ja perinteinen tapahtumien sarja, johon sisältyy taidelähtöistä yhdessä tekemistä ja kokemista, toiminnallisuutta sisällä ja ulkona sekä musiikkia.

Pohjois-Kymen musiikkiopisto, Kuusankosken musiikkiluokat, Kouvolan Koupunginkirjasto ja Kouvolan varhaiskasvatuksen liikunnallinen maskotti Kääkki rikastuttivat useiden päiväkotien joulutapahtumia. Läheisten ja lähiympäristön asukkaiden ilahduttaminen oli myös huomioitu monessa päiväkodissa

Tapahtumaviikon parasta antia oli varmasti yhteisöllisyyden kokemus ja yhdessä tekeminen, ei niinkään lopputulos. Lasten huoltajien ja läheisten laitosten asukkaiden ilahduttaminen lasten viemillä esityksillä toi tapahtumaviikoon lisää yhteisöllisyyttä. Taide- ja kulttuurilähtöisten menetelmien käyttö rikastuttaa varhaiskasvatuksessa olevien lasten arkea ja sen avulla on mahdollisuus päästä osallisuuden ja yhteisöllisyyden ytimeen. Osallisuuden kokemus on ihmisen hyvinvoinnin kannalta merkittävä tekijä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus s.a).

Myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH 2022) nostetaan esiin aikuisen aktiivinen asema lasten leikin mahdollistajana, rikastuttajana ja leikkiin osallistujana. Kehittämistyön Pikku Lennokin -ideointi- ja taidelähtöisiin menetelmiin perustuvat työpajat, päiväkotien lasten laitoksiin tekemiin vierailuesitykset sekä päiväkoteihin vietävät vertaisryhmien esitykset ovat rikastuttaneet monipuolisesti päiväkodin arkea.

Lasten joulu -tapahtuman kulttuurihyvinvointia ja osallisuutta lisäävien ideointi- ja suunnittelutyöpajojen seurauksena syntyi toimiva konsepti järjestää vastaavanlaisia tapahtumia myöhemminkin. Samalla aktivoitiin Pikku Lennokki -kulttuuriverkosto ja sen yhdyshenkilöt pitkän koronan aiheuttaman hiljaiselon jälkeen.

Viime vuosien koronan aiheuttaman hiljaiselon ja kaikkien yhteistilaisuuksien puuttumisen jälkeen Lasten joulu -tapahtumaviikon suunnitteluprosessi ja sen

toteuttaminen on tuonut kaikkien mieliin kaivattua vaihtelua ja virkistystä. Lasten kulttuurihyvinvointi ja osallisuus nousivat yhteiskehittämisen ansiosta tavallista korkeammaksi erilaisten lapsia osallistavien ideointi- ja suunnittelutyöpajojen, esitysten ja juhlien kautta. Paitsi lasten kulttuurihyvinvointia ja osallisuutta, niin suunnitteluprosessi on nostanut myös varhaiskavattajien työhyvinvointia ja viihtyvyyttä yhteistyön muodossa, niin työyhteisön sisällä kuin talojen välilläkin.

Paitsi lapset, niin myös huoltajat, vanhemmat ja isovanhemmat ovat olleet tyytyväisiä päästessään seuraamaan lasten esityksiä ja ottamaan osaa päiväkodin toiminnallisiin tapahtumiin. Myös monet muut henkilöt ovat saaneet joulutervehdyksen varhaiskasvatuksen lapsilta, vierailuesitysten muodossa.

Lasten kulttuurihyvinvointia ja osallisuutta lisäävän joulutapahtuman järjestäminen palvelumuotoilun menetelmin ja Pikku Lennokki -verkostoa aktivoiden sekä hyödyntäen, on poikanut joukon hyviä ja vakiinnuttamisen arvoisia toimintatapoja. Erilaiset lasten ja aikuisten yhteiset työpajat ja palaverit toiminnan ja tapahtumien suunnitteluun ja arvioimiseen varhaiskasvatuksessa ovat tätä päivää ja ne olisi hyvä vakiinnuttaa säännölliseen käyttöön joka päiväkodissa. Toiveita Lasten joulu -tapahtuman jatkosta on tullut muun muassa Kouvolan kirjastolta.

Lasten joulu -tapahtuman varhaiskasvatuksen sisäisen ohjelmiston tulee olla lasten itsensä, aikuisten avulla suunnittelema ja toteuttama.

Kaikille avoimen Lasten joulu -ohjelmatarjonnan tulee olla maksutonta, matalan kynnyksen toimintaa ja se tulee suunnata kaikille lapsiperheille sidosryhmineen (sisarukset, isovanhemmat) ja sen tulee olla hajautettuna ympäri Kouvola.

Kouvolan ulkopuolelta tulevien ostopalveluiden sijaan esiintyjinä voisi suosia eri ikäisten ihmisten harrasteryhmiä ympäri Kouvola. Harrastajat pääsisivät esittelemään taitojaan ja kartuttamaan esiintymiskokemustaan. Lapset myös silminnähdessä nauttivat vertaisryhmiensä esityksistä.

Kouvolasta löytyy paljon harrasteryhmiä ja tiloja, joita hyödyntää: Kouvolatalo, Kuusankoskitalo, kaupungintalo, kirjastot, urheiluhallit muutamia mainitakseni. Eri-ikäisiä ja esiintymishaluisia harrastajia löytyy Kouvolasta muun muassa tanssin, taitoluistelun, musiikin ja teatterin, kuvataiteen, sirkuksen ja sanataiteen parista.

Lasten joulu -tapahtuman suunnittelun voisi aloittaa tekemällä kyselyn erilaisille harrasteryhmille esiintymishalukkuudesta ja sen jälkeen alkaa kartoittamaan kaikille avoimen ohjelmiston koostumusta ja teemaa. Kouvolaan sopivia teemoja voisivat olla esimerkiksi Taikatalvi (Kouvolan Taikapäivät, KooKoo Jäätaiturit), JouluSirkus (Sirkuskouluja; Bravuuri...), Svengaava Joulu (musiikin harrastajia), SatujenJoulu (harrastaja teatterit), riippuen esiintyjien harrastuksesta.

Kulttuurihyvinvointi kuuluu kaikille ja sitä edesauttaa niin lasten kuin aikuistenkin kulttuuritapahtumiin ja kulttuuritoimintaan osallistumisen mahdollistaminen, ja kulttuurisen harrastustoiminnan tukeminen. Tutustuttamalla lapset kulttuuri- ja taideharrastusten pariin jo varhaiskasvatasiässä voidaan aikaansaada kauaskantoisia, hyviä vaikutuksia lasten mielenterveyteen ja ennaltaehkäistä syrjäytymisen vaaraa. Taide- ja kulttuurilähtöisten menetelmien kautta lasten päiväkotipäivään saadaan uusia ja mielenkiintoisia keinoja houkutella lapsi ilmaismaan tunteitaan, mikä on tärkeä suojaava tekijä lapselle. Taiteellisen ilmaisun kautta lapsi voi löytää tarpeeksi etäännytetyn keinon purkaa itsestään piiloon jäävät tunteet, jotka jäisivät muuten sanoittamatta ja huomaamatta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos s.a.)

Jatkotutkimusaiheeksi nostaisin perheiden hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden tukemisen Lasten joulu -tapahtuman avulla. Haluaisin tukea lapsiperheiden sosiaalista verkostoitumista sekä arjessa jaksamista yhteisen matalan kynnyksen tapahtuman kautta. Tapahtumassa voisivat olla kattavasti mukana Kymenlaakson hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvelut. Perheet saisivat jouluisen ohjelman lisäksi, paitsi tutustua lapsiperheiden sosiaali- ja terveystalveluihin, niin myös samalla luontevan mahdollisuuden tutustua toisiin lapsiperheisiin.

LÄHTEET :

Arnstein, S. 1969: The Ladder of citizen participation. WWW-sivu. Saatavissa: https://www.researchgate.net/figure/Sherry-Arnsteins-ladder-of-citizen-participation-Arnstein-1969-The-ladder_fig1_283330537 [viitattu 10.12.2022].

Brandt, R., Piirainen, M. & Hatakka, H. 2018. Lasten osallisuutta lisäävä toimintamalli varhaiskasvatukseen. LAMK Pro. 7.11.2018. Saatavissa: <https://www.lamkpub.fi/2018/11/07/lasten-osallisuutta-lisaava-toimintamalli-varhaiskasvatukseen/> [viitattu 26.3.2022].

Corsaro, W., A., Johannesen, B., O. 2007. The Creation of New Cultures in Peer Interaction Pp. 444-459. The Cambridge Handbook of sociocultural psychology. Cambridge University Press. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.academia.edu/11770340/The_Creation_of_New_Cultures_in_Peer_Interaction [viitattu 10.12.2022].

Design Council. 2004. Framework for innovation: Design council's Evolved Double diamond. www-sivu. Saatavissa: <https://www.designcouncil.org.uk/our-work/skills-learning/tools-frameworks/framework-for-innovation-design-councils-evolved-double-diamond/> [Viitattu 21.9.22].

Haanaho, A.-K. 2021. Liikkuva kulttuuritalo. Osallisuutta ja ideointia palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen. Opinnäytetyö. Muotoilija ylempi AMK Kulttuuri- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/507845/Haanaho_Anna-Kaisa.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 27.3.2022].

Haapamäki, s. & Kojo, S.-M. 2019. Kasvatustieteen kandidaatin tutkielma. Opettajankoulutuslaitos Jyväskylän yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/66627/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201912045116.pdf?sequence=1> [viitattu 10.12.2022].

Hart, R. A. 1992. Children's participation: From tokenism to citizenship. United Nations Children Fund. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf [viitattu 10.12.2022].

Hart, R. 1992. Roger Hart's Ladder of Children's Participation. WWW-sivu. Saatavissa: <https://www.mefirst.org.uk/resource/arnsteins-ladder-of-participation/> [viitattu 10.12.2022].

Hintsa, S. 2021. Hyvän tuulen polulla. Hyvinvoinnin muotoilua taiteen keinoin. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Kulttuurituottaja (YAMK). PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/512226/Hintsa_Sari.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 27.3.2022].

Houni, P., Turpeinen, I., Vuolasto, J. 2020. Taidetta! Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja. Taiteen edistämiskeskus TAIKE. Saatavissa: <https://innokyla.fi/sites/default/files/2021-04/Kulttuurihyvinvoinnin%20k%C3%A4sikirja.pdf> [viitattu 5.2.2023].

Ideapakka s.a. Palvelumuotoilu. Ideapakka.fi

Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpäperi 33/2017. Helsinki: Suomen Yliopistopaino OY. PDF-dokumentti. Saatavissa: [Microsoft Word - Mita-osallisuus-on-osallisuuden-viitekehysta-rakentamassa_10.10.doc \(julkari.fi\)](#) [viitattu 17.3.2022]

Jussilainen, A. 2019. Yhteisötaide – historiaa, määrittelyä ja käytäntöjä. Teoksessa yhteisö ja taide. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. 72 Teatterikorkeakoulun julkaisusarja. Saatavissa: <https://disco.teak.fi/yhteiso-ja-taide/yhteisotaide-historiaa-maarittelya-ja-kaytantoja/> [Viitattu 5.2.2023].

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuden ja yhteisöllisyyden varhaiskasvatuksessa. 1. painos. Pedatieto Oy.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittajan käytännön opas. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisusarja.

Kangas, J., Lastikka, A.-L., Karlsson, L. 2021. Voimauttava varhaiskasvatus. Leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi. Toimittanut Heikkinen, R. 1. painos. Otava: Keuruu.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Karvi. 2022. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja arvioinnissa. Tiivistelmät 11:22. PunaMusta Oy: Helsinki.

Keinonen, T., Vaajakallio, K. & Honkonen, J. 2013. Hyvinvoinnin muotoilu. Aalto yliopiston julkaisusarja taide+muotoilu+arkkitehtuuri 1/2013. Aalto yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. Aalto Arts Books: Helsinki.

Koivisto, M., Säynäjäkangas, J. & Forsberg, S. 2019. Palvelumuotoilun businesskirja. THL. PDF-dokumentti. Saatavissa: [https://bisneskirjasto-almatalent.fi.ezproxy.xamk.fi/teos/JAHBFXDTEB#piste:tnZ/kohta:\(\(20\)Palvelumuotoilun\(\(20\)bisneskirja](https://bisneskirjasto-almatalent.fi.ezproxy.xamk.fi/teos/JAHBFXDTEB#piste:tnZ/kohta:((20)Palvelumuotoilun((20)bisneskirja) . [Viitattu 26.3.2022].

Kouvolan Varhaiskasvatussuunnitelma 2019. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.kouvola.fi/wp-content/uploads/2019/06/Kouvolan_varhaiskasvatussuunnitelma_010819_alkaen.pdf [viitattu 26.3.2022].

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019.

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke Sokra. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/4bc56a65-8eb2-41c3-87b8-0cd963a2c600 [viitattu 26.3.2022].

Lilja-Viherlampi, M.-L. & Rosenlöf, A.-M. 2019. Moninäkökulmainen kulttuurihyvinvointi. Teoksessa Tanskanen, I. (toim.) Taide töissä – Näkökulmia taiteen opetukseen sekä taiteilijan rooliin yhteisöissä. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 256. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 20 - 39. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522167170.pdf> [viitattu 27.3.2022].

Lilja-Viherlampi, M.-L. 2021. Mitä on kulttuurihyvinvointi? Saatavissa: <https://doi.org/10.51816/musiikki.113252> [viitattu 30.3.2022].

Linnavalli, T. & Huotilainen, M. 2022. Teoksessa Ruokonen, I. 2022. Ilmaisun ilo. Käsikirja 0-8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen. PS-Kustannus: Jyväskylä, 68-70.

Mattelmäki, T. 2006. Muotoiluluotaimet. Teknologiateollisuus ry. Teknologia-info Teknova Oy: Helsinki.

Nyman, H. 2018. Hannelandia. Miksi leikki? WWW-sivu. Saatavissa: <https://www.hannelandia.fi/leikki/> [viitattu 2.4.2023].

Ruismäki, H., Hietanen, L. & Sepp, A. 2022. Teoksessa Ruokonen, I. 2022. Ilmaisun ilo. Käsikirja 0-8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen. PS-Kustannus: Jyväskylä, 87-92.

Setälä, P., Tiainen-Niemistö M., Vesikansa S. 2016. Lastenkulttuurin laatukäsikirja. Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://lastenkulttuuri.fi/wp-content/uploads/2021/01/Laatukasikirja_2016.pdf [viitattu 17.3.2022].

Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto. s.a. Lasten kulttuuri. Saatavissa: <https://lastenkulttuuri.fi/> [viitattu 25.4.2022].

Toivanen, T. (2014). Kasvuun – Draamakasvatusta 1 – 8 -vuotiaille. Helsinki: Sanoma Pro.

Terveystieteiden tutkimuskeskus. s.a. Lapset, nuoret ja perheet. Kulttuurihyvinvointi ja taidelähtöiset menetelmät. WWW-sivu. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/kulttuurihyvinvointi-ja-taidelahtoiset-menetelmat> [viitattu 19.2.2023].

Toom, A., Rautiainen, M. & Tähtinen J. (toim.).2017. Toiveet ja todellisuus. Kasvatus osallisuutta ja oppimista rakentamassa. Kasvatusalan tutkimuksia 75. Suomen kasvatustieteellisen seuran 50-vuotisjuhlakirja. Suomen kasvatustieteellinen seura: Jyväskylä.

Tuulaniemi, J. 2011. Palvelumuotoilu. 4. painos. Talentum Media Oy. Bisneskirjasto. Saatavissa: <https://bisneskirjasto-almatalent-fi.ezproxy.xamk.fi/teos/BABBGXETEB#piste:tUp> [viitattu 28.3.2022].

Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräyksen diaarinumero OPH7002022. Voimaantulo 01.03.2022 PDF-dokumentti 18.02.2022. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8274670> [viitattu 17.3.2022].

PikkuLennokki esite PDF. Saatavissa: <https://peda.net/kouvola/perusopetus/toimintakulttuuri/kjkl/kjk/pe:file/download/c08abfa3c1f0e0fc5258c4836b9ffc9fb462c58b/PikkuLennokki%20esite.pdf> [viitattu 29.3.2022].

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.Unicef. Lapsen oikeudet 1989. Saatavissa: [Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? \(unicef.fi\)](https://www.unicef.fi/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus) [viitattu 31.3.2022].

HELENA KARVINEN
YAMK- OPISKELIJA
KULTTUURIHYVINVOINTI, XAMK

23.4.2022

PIKKU LENNOKKI -DRAAMATYÖPAJA LASTEN JOULU -TAPAHTUMAN SUUNNITTELUA VARTEN

Alkusyksystä kannattaa alkaa työstämään lasten kanssa yksiköiden omia esityksiä. Ohessa draamatuokio malli, jolla pääsee käsiksi kunkin lapsiryhmän omiin kiinnostuksen kohteisiin. Tarttukaa lasten ideoihin ja antakaa niistä muotoutua omannäköinen juttu.

Tuokioihin tarvitaan Pikku Lennokki päähine ja yksi aikuinen vetämään tuokio, mutta jos mahdollista, toinen aikuinen voi pukea päähineen päähänsä ja olla Pikku Lennokin roolissa. Aikuinen kirjaa tuokioiden päätteeksi ylös lasten fiilikset monta peukkaa ylöspäin ja monta alas. Näin tehdään joka tapaamisella, jotta lapset saavat itse ilmaista mielipiteensä tekemisen mielekkyydestä. Tällöin saattaa tulla myös ehdotuksia toimintaa koskien.

Osa 1.

-Aikuinen kertoo, että lapsiryhmään on tulossa vieras, joka on Pikku Lennokki. Pikku Lennokki kertoo lapsille, että hän on menossa Lasten Joulu -tapahtumaan mutta ei tiedä minkälaista siellä on, joten häntä jännittää.

-Pikku Lennokki kysyy lapsilta voisivatko he auttaa häntä? Onko kukaan käynyt koskaan joulutapahtumassa? Miltä joulutapahtumassa näyttää? Miltä siellä kuulostaa? Mitä siellä tehdään? Missä se on? Miltä siellä tuoksuu? Mitä siellä syödään tai juodaan? Mitä siellä esitetään? jne.

-Pikku Lennokki kertoo, että hänen kaverinsa Kääkki sekä Sisu Saukko ovat myös tulossa mukaan Lasten Joulutapahtumaan. Mitähän he voisivat tehdä tapahtumassa yhdessä? Voiko siellä liikkua ja millä tavalla? Onko siellä eläimiä ja luontoa nähtävillä? jne.

Aikuinen kirjaa lasten kommentit ylös ja lapset voivat myös piirtää tai maalata tarinansa niin halutessaan.

Osa 2.

-Pikku Lennokki vieraillee jälleen lapsiryhmässä ja kertoo innoissaan, että lapset saavatkin itse suunnitella tulevaan Lasten Joulu -tapahtumaan oman esityksen tai jonkin muun haluamansa tuotoksen. Se suunnitellaan ja toteutetaan lasten ja kulttuuriyhdyshenkilöiden sekä muiden kasvattajien kanssa yhteistyössä. Luvat esiintymiseen kysytään lasten vanhemmilta normaaleja käytänteitä noudattaen. Suunnittelu- ja harjoittelutyöpajoja voi olla niin monta kuin tarvitsee pitkin syksyä. Pyydän teiltä syksyllä dokumentoituna kirjatut lasten palautteet ja tuotosten lyhyen esittelyn.

Yhteistyöstä kiittäen Helena